ТАХАН — СССР-а КОНСТИТУЦЕ ДИ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
Свет

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхахьарчу Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛУ 1923 ШЕРА ДУЬЙНА

ШОАТТА
5
ДЕКАБРЬ
1964 шу
№ 140 (4903).
Мах 2 кап.

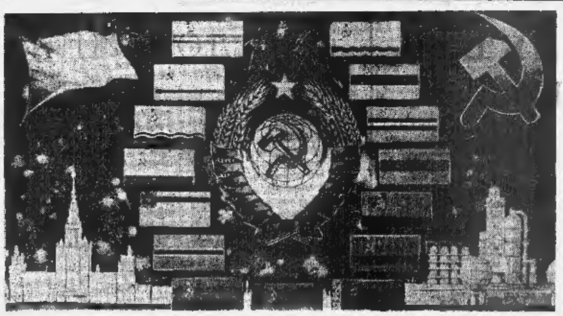

ДАЬКЪАЛА ХИЛДА СССР ХАЛКЪИЙ ВОШАЛ!

Художника М. Ишкаметова плакат. Фотохроника ТАСС.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕМОКРАТЕ ЦІЕЙ

Тахан советски халкъа доккха Шей да. Вай махко дезду Советски Конституци арадаьлна ди.

1936 шера 5 декабре хиллачу Советий VIII-ча Чрезвычайни съездо тІаьйцар кердача пачхьалкхен — Советски Социалистически пачхьалкхен Конституци. Цо шийн бокъонашца дІачІоагІдир вай мехка социализми хьалъяр, доьллахьен капиталистически фермаш дІаьллар, общества экономически вахаре дерригача доккъошка социалистически формаш хотталар. СССР Конституце хьарде йийшар сийлакх-воккхача Ленина идеиш.

Советски Конституци хьадир вай мехкарча беррига къахьегамхошна шера дакъа а ловцаш. Цо хьагойт вай конституци кІоаргга халкъа а, хІаьта бокъонца йола демократизм йолш а долга.

СССР Конституце къахьеган са[illegible] бокъо елар цхьатарра берригача къахьегамхошта. Цо хІокхайкадир къахьегам хІара советски гражданина декхари. хІаьта пуп сийлен гІулакх хилар. «Къа ца хьегачо яъап» — яхача принципах къахьега могаш волча хІара гражданина принцип лаьрхІар.

Советски Конституце лораш социалистически доалахье. хІаьта СССР хІара граждании деккарийла а ва из лораe а чІоагІъе а. Вай конституце тІа иштта дІачІоагІъяь я советски граждании кеттера бокъонаши декхараш. Масала, Советашка хоржамаш деча дакъа лаца, цул совгІа ше хержа хила, деша, салаІа бокъо алар. иштта кхы дукха а.

СССР Конституци кІоаргга интернационални да. Цо цхьатарра бокъо лу хІара сага, моллагІча къамах из вале а. общества дерригача доалъошкарча гІулакхашта.

Буржуазии мехкашкарча конституцееш вІалла тара даь вай конституци. Капиталистически мехкий конституцеш капиталисташта гІулакх деш да, хІаьта вай конституци къахьегамхой хьашташ кхоачаш деш да. Духхьал социалистически демократе мара боккъонца къоастадац къамий дош. Советски Конституце хІара къаманна цхьатарра бокъо лу. хІаьта иштта бокъо лу доккхий а кагий а къамаш шоай доІамо хилийтара, уж наргІатта дегІадоалалара.

Конституце бокъанех пайдадаш дегІаух Советски Социалистически республикай экономика, культура. Россе пачхахьа хана тоІадаь даьха кагий къамаш тамашийна чІоагІа дегІадаьхкий. Из къаьгта гуш да вай республике. Октябрьски революци яладехьа Нохч-ГІалгІай халкъ кхьметтел шийн йоазув а доацаш дар. Советий Іаьдал оттача шерашка йоккхача промышленностен механизировании юртбоахамен республика а хинна дІаоттай Нохч-ГІалгІайче. Хьахиннай промышленноста керда доккъош — химически, газови, энергетически, машиностроительни, кога гІирс бу. швейни, мебельни, консервни, иштта кхыдараш а. ХІанз 1913 шера йоаккхаш хиначул 46-за дукхагІа йоакх промышленни продукция.

Иштта чІоагІа дегІабенай юртбоахам. Колхозашкеи совхозашкеи болх беш а низ бола техника. Нохч-ГІалгІайчен юртбоахама къахьегамхоша хьалхкхой тайп-тайпара культураш. шера-шера лакхлу хьайбай боахам.

Боарам боацаш чІоагІа дегІаеваь нохч-гІалгІай халкъа культура. Из ленински къамах политикаx хьахинна доккха беркат да. СССР Конституце вай мехкарча дерригача халкъаьнта енна бокъо я.

Октябрьски революци хилалехьа Нохч-ГІалгІайчене дуккъал шиъ мара юкъера школа яцар. ХІанз республике шиъ институт. 13 техникум я. Цига дешаш 23 эзар студент ва. 30 эзар гаргга болхаш волхошон ва сайрийнарча школашкеи заочни дешаш.

Республике я 342 массови библиотека, 3 театр, филармони, халхарен иллен ансамбль, халкъа театр, 2 музей, 547 Іилма болхло вола 13 Іилма-тохкама учреждени.

Къаьстта доккхий хувцамаш хиннай кхалнаьха вахаре. Хьалхарча замалахь цхьаккха бокъо йоацаш хинна лоаман кхалсаг хІанз хьинаре коммунизм хьалъеча дакъа лоацаш я. Тоьам ба духхьал укх тайпара масал доаладича а. Республика халкъа боахаме болх беш болча лакхехьара дешара заведени чакхьаьккхача специалистех 56 процент кхалнах ба, хІаьта юкъера специальни образовани йолчарех кхалнах 64 процент хул. Дукха ба республике Іилман кандидаташ. Лакхехьарча а моттиташкарча а Советий депутаташ. ХІанз кхалсаг къахьегаш я республика халкъа боахама дерригача доакъошка.

СССР Конституци тІаийцачул тІехьагІа вай мехка доккхий хувцамаш хиннад. Пролетариата диктатура шийн исторически гІулакх кхоачашдаь яьннай вай мехка. ХІанзарча хана социалистически пачхахьалкхе дерригача халкъа пачхахьалкхе хинна дІаоттай. Социалистически демократи дІахо дегІайоалаеча хана пачхахьалкхен органаш коммунистически самоуправлене органаш а хинна дІаоттаргья.

Цу тайпара дола а кхы керда а хувцамаш юкъедоагІаргда кердача Конституцена. 1962 шера апрель бетта хиннача алхазлагІа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совета цхьоалагІча сессе сецам тІаийцаб: «СССР кердача Конституце проект вІаьмаргІйолда». Из хургда коммунизм хьалъеча дерригача халкъа пачхахьалкхен Конституци.

Советски наха тахан шоай Шей дезду КПСС XXII-ча съезда вешенеш толамца кхоачашъеча исторически хьалашка. Шоай хьамсарча партена гонахьа пІаккха ца хинна ча тайпара кхоталенна да советски халкъаш. Из къаьгта хьагойтар 1964 шера хиннача октябрьски ноябрьски Пленумаша.

ХІанз республика къахьегамхоча хьалхашка латта Іалахьате бехатохаме декхар. Толамца чаккхенгахьа деза семилетка алхалгІа шу. ТІайнна декхараш дуаза кхоачашдара овацигІъяха ева ерригга торнаш. Укх юкейисача хана махултля чІоагІа къахьегар хІара коллектива сийлен декхар да.

ВЛКСМ ЦК ПЛЕНУМ

1964 шера 3-ча декабре ВЛКСМ Центральни Комитета алхлагІа пленум хилар.

Пленумо тийшир дош: «Промышленни юртийн областной, краевой комсомольски организацеш вІашагІтохара хьакъехьа», хІаьта цу дешах доклад йир ВЛКСМ ЦК секретара нов. С. Н. Павлова.

Преннешка къамаьлаш дир ин. Ю. Н. Ельчешкое, А. М. Макиевске, У. Джанибекова, Р. В. Николаева, А. Ю. Чеснавичуса, Ю. Н. Кочеткова, Г. Н. Жабинце.

Пленумо сецам тІайцар «Промышленни юртийн областной, краевой комсомольски организацеш вІашагІтохара хьакъехьа».

Иштта организационни хьашаш а къоастадир пленумо.

Кхыча балха тІа вохаш хиларна дувзаденна пленумо ВЛКСМ ЦК секретарен бюро членен декхарех мукъавалийтар нов. В. А. Сакшев.

Пленумо ВЛКСМ ЦК секретаралла хержар нов. Б. Н. Пастухов.

Кхыча балхаш тІа боахаш хиларца дувзаденна пленумо ВЛКСМ ЦК бюро члений декхарех мукъабалийтар ин. Л. Г. Максимови К. М. Ивановн.

Пленумо ВЛКСМ ЦК бюро членахла хержар нов. Р. А. Курбатова, бюро члений кандидата декхарех из мукъа а йоалийтар.

ВЛКСМ ЦК бюро члений кандидатала хержав нов. У. Джанибеков.

Пленумо ВЛКСМ ЦК члений кандидатий составе юкъера ваькхар нов. В. М. Сергеев.

(ТАСС).

ХИМИКАШ ДОГ ТИЙША БА

Дика къахьегама толамаш доахаш болх бу тха химически комбината дукхача цехий коллективашка. Химически продукция арахецаро 11 бетта план хинан дукхха хьалха кхоачашйир дукхачар. БархІлагІча номера 11 бетта план кхоачашйир нов. Т[illegible] кулгалдеча дубителаш ача цеха коллектива, хІаьта 10-ча номеро из толамца кхоачашйир нов. Пальнол кулгалдеча № 131 йолча цеха коллектива а. Иштта дика толамаш доахаш дукхха кхача коллективашца а. Ерригача коллективашца уж дика толамаш дахарах химически комбината коллектива валови продукци арахецаро 11 бетта план ийб ди хьалха кхоачашйир.

Декабрь батта хьалхарча денношка къахьегаш толамаш кхы а ца ен къахьеган ба химикаш. Уж дог тийша ба шера план хинан хьалха кхоачашъергхиларех.

В. КУРБАТОВ.

ШЕРА ПЛАН — ЦХЬА БУТТ ХЬАЛХА

Семилетка алхалгІа шера план хинал хьалха кхоачашъяра доккхий социалистически декхараш тІаийцадар «Грозхимнефтестрой» треста СМУ-9 гІишлонхоша. Уж диэза кхоачашдара шерра социалистически ахь йоаржайир бригадаша. Яхье лаьнача коллективай хьинар сондувар, цуннга хьежжа бутт хьалха кхоачашйир оаха шера план. ЦхьоалагІча декабрага пачхахьалкхенна кхоадь ахча 156 эзар сом да. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Димов Ивана, Мальков Алексея, Кузьминов Ивана, Говоров Михаила кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаш бригадаш. Укх деношка вортІ шера план кхоачашъергья цар.

Говоров Михаила кулгалдеча штукатурий бригадо кхоачашбу болх даим лакха дикал йолаш хул. Дукха ха йоалаш № 4 йолча участке керда болх каралаца безаш хилар бригада. Промышленни цехашка кизгайблокех йовкъаш йокха езаш декхар хьалхашка эттар бригада членашта. Из болх толамца кхоачашбир цар. Бригадацара хІара болхлочун я штукатура, малара, плотника, каменщика гоовал. Пудухьа моллагІа болх оаха кхоачашбу бригадо.

Цхьаькха масал доаладергда аз. Массехк шу хьалха гІишлонхой говзал йоацача нахах бригада вІашагІъелар Чокаев Сайпудина. Дукха ха ялалехьа бетонщикий балхаш карадерзадир бригада болхлоша. КарагІдалначох кхоачамбаь Іеш вац Сайпудин. Къахьегама темпаш лаккхеш, массехк балха говзал карахьаь къахьегаш ба хІанз гІишлонхой.

В. ЗЮЗИКОВ,
«Грозхимнефтестрой» треста СМУ-9 къахьегама отдела инженер.

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗЕ

МОСКВА, 2 декабрь. (ТАСС). Селхан СССР журналистий Союза правлене секретариата заседани хилар.

Секретариато ладийтІар Нохч-ГІалгІай журналистий организаце балха хьакъехьарча информацега, йоаххача химе нахах очерк дикагІа хьан язъю хьажа кхайкаьча Ерригсоюзни конкурса итогаш а йир. дукха кхыдола дешаш а дийцар.

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома V-гІа пленум

КПСС обкома V-гІа пленум хилар. КПСС ЦК ноябрьски (1964) Пленума итогаш областной партийни организаце декхараш дийцар пленумо.

Цу деша хьакъе доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. ТИТОВА.

Из доклад юцаш къамаьлаш дир ин. облсовпрофа председателя СИДЕЛЬНИКОВА. Ведена партнома секретара МАГОМАДОВА, КПСС МагІалбика горкома секретара САНЬКОС, ВЛКСМ обкома секретара МАДАГОВА, республика Министрий Совета председателя заместителя СУХИНА.

Пленума юкъе дакъа лоацаш хиннарашца цхьа барт а болаш могабир КПСС ЦК ноябрьски Пленумо «Промышленний юртен областной, краевой партийни организацеш вІашагІтохарах» бaь сецам.

Производственни управленей партномех КПСС районни комитеташ а Наьсарен района территорегІа хьалха хьаь хинна Наьсарен промышленно-производственни (зональни) партком дІаьккха, Гудермески промышленно-производственни (зональни) партномах КПСС Гудермески районни комитет а соцадаьд.

КПСС обкоме промышленностах гІиналом хьалъяран кулгалдара йола бюрон юрта боахама кулгалдара йола бюрон хилар бакъахьа лаьрхІадп.

КПСС обкома V-ча пленумо иштта дийцар республика общественни хьайбай боахам дІахо дегІа-боалабара, хьайбашна Іа дика дакххийтара, колхозашкеи совхозашкеи цар продуктивность лаккхъара хьакъе партийни, советски юртбоахама органий декхарех дика деш а.

Цу деша хьакъе доклад йир республика Министрий Совета Председателя нов. ГАЙРБЕКОВА.

Докладах йолча прениех къамаьлаш дир нохкъестана: Сунженски партнома секретара БАРЛАШКИНА, Шалински партнома секретара ОСМАЕВА, Грозненски партнома секретара СУХОРУКОВА, Наьсарен производственни управлене начальника АБУБАКАРОВА, Урус-Мартана производственни управлене начальника РУСИНА, Веурски партнома секретара ПОЖИДАЕВА, № 1 йолча шурий совхоза директора СИНЯТКИНА, Шелковски производственни управлене начальника САМАРСКЕ, «Алханчуртский» совхоза директора ЛЬЯНОВА, Ножай-Юрта района Орджоникидзе цІерахча колхоза председателя ХУСИХАДЖИЕВА, «Сельхозтехника» объединене председателя АВАНЕСОВА, Къилбаседа-Кавказий юртбоахама институте из лелалара кафедра заведующе ЕРИКА, КПСС обкома шоллагІча секретара ЧАХКИЕВА.

БоатгІаш бола сецам тІаьйцаб.

Пленума балхах йола отчет арайоаккхаргья.

ХАЛКЪИЙ-ВЕЖАРИЙ ЙОХАРГЙОАЦА БАРТ-ЦХЬОАГІО

Советско-чехословацки доттагІлен митинг

Шерагара шерага массаза доал марксизма-ленинизмах пролетарски интернационализмах сийлахь бокъкийча принципий ларда тІа, КПСС XX-ча, XXI-ча, XXII-ча съездий ленински идеий уйлаяца чІоагІ а лу, дегІа а ух Советски Союза Коммунистически партенеи Чехословаке Коммунистически партенеи юкъера советски чехословацки халкъашта юкъера доттагІал а барт-цхьоагІо а. Къараналах хІана нокъедоацаш деладу из доттагІал дІаьхха а хьоахкаш из КПЧ ЦК Хьалхара секретарь, ЧССР Президент Антонин Новотный кеште волча вежарашта болча мехка партийно-пачхахьалкхен делегаце Москве ена визит.

ДІаьхадь гІоараш тохарца тІаэп митинге дакъа лоацарша президиуме гучабаьнна чехословацки хьаший — КПЧ ЦК Хьалхара секретарь, ЧССР Президент А. Новотный, КПЧ ЦК Президиума член, ЧССР правительства Председатель Й. Ленарт, КПЧ ЦК Президиума член, ЧССР правительства Председателя заместитель О. Шимунек, КПЧ ЦК Президиума членалла кандидат, Словаке КП ЦК секретарь М. Сабольчик, КПЧ ЦК член, ЧССР Пачхахьалкхен плановни комиссе председатель О. Черник, КПЧ ЦК член, ЧССР кхийча мехкашкарча гІулакхий министр В. Павел, КПЧ ЦК член, Советски Союзера ЧССР посол О. Пахловский.

Президиумеха моттигаш хьалуаш невкъосташа Л. И. Брежнева, Г. И. Воронова, А. П. Кириленкос, А. Н. Косыгина, А. И. Микояна, Н. В. Подгорне, А. Н. Шелепина, В. В. Гришина, П. Н. Демичева, Ю. В. Андропова, Л. Ф. Ильичева, Б. Н. Пономарева, А. П. Рудакова, В. Н. Титова.

Митинг хьайийлар КПСС МГК хьалхарча секретара Н. Г. Егорычева. Гулбеннарий цІерах из даькъала бийцаб чехословацки хьаший. хІаьта парга гІолла социалистически Чехословаке беррига къахьегамхой а, юкъарча доккхача цІейца — советско-чехословацки Договора 21 шу дизарца. Тхо кІоарга хог тийша да, аьлар Н. Г. Егорычева делегате членашка, Советски Союзе еш енича знанто вай шин мехка халкъаьнта юкъера вежарашка дола доттагІал ахы а дукхагІа чІоагІдергхиларах. Мошар, социализм, коммунизм бахьан делаш. социалистически мехкийн дуйен халкъаьнта юкъерча коммунистически безамен барт-цхьоагІо чІоагІдар дукха доггабоча къоасаме оагІув оагІох а тоха лоью вай халкъаш.

Зале гІоахьенна ен Чехословацки Социалистически Республикаи Советски Союзеи Пачхахьалкхений гимнаш.

Столицерча къахьегамхой цІерах вежараша болча мехкара баьхкача хьашашка моашал хотташ къамаьл дир Москва — Сортировочная ахача локомотивни депо машиниста коммунистически къахьегама ударника Е. М. Дианова.

СССР Іилмий Академе радиотехникаш электроникаш Института директора Ленински премен лауреата академика В. А. Котельникова.

Москварча 800 эзар болча комсомольцашкара, столица беррига кагирхошкарен мехкарашкарен делегаце членашка дІайха москвар делар № 36 йолча школа-интерната хьехархоче Н. В. Евдокимовае.

Митинге дакъа хьацараша чІоагІа уйла тІаьххийта лахийтІаь КПСС ЦК Хьалхарча секретара Л. И. Брежнева дакъа къамаьлага.

Гулбеннарий цІерах Л. И. Брежнева дег тІера моашал лу вежарашка йолча Чехословакера баьхкача хьашашка а парга гІолла дерригача чехословацки халкъага а. ирах хозаш. вахар толенна из дахар лоаш. социалистически общество хьалъеча по доккхий толамаш дахар лоаш лоаца баьнкхар. Социализма мехкашкарча доттагІлашца укх тайпара вІашагІкхетаро, йоах из, боккха пайда лу. Цар кхы а дукхагІа чІоагІду социалистически пачхахьалкхений халкъашта юкъера вежарашка дола гІулакхий.

Зале чІоагІа тІоараш тох КПЧ ЦК Хьалхара секретарь, ЧССР Президент А. Новотный трибуна тІа ваьлча. Чехословакий къахьегамхошкара, Чехословаке Коммунистически партегара вІайха моашал лу из Советски Союза халкъашка, къахьегамен вахарен йир дуттув балар лоаш лоаца боаних парна.

Даьча къамаьлашка чІоагІа уйла тІаьхийта да а дийтІар. дІаьхдаь деттача тІоарашта юкъахдаьхар уж.

Митинг йистеьлар. Берриташ а хьалгІоатт. Чехословаке Коммунистически парти, Советски Союза Коммунистически парти даькъала йоацаш, доккхалоала вежарашта дела советски чехословацки халкъашта юкъера доттагІал даькъала дувцаш ба цар. Массехк минут йоаних дІаьхдаь деттача тІоараша съездаш хула Кремлевски Дворец еккха.

Вежарашка йолча Коммунистически партешта Советски Союза а Чехословаке а халкъашта юкъерча барт-цхьоагІон ийн бола манифестаци хилар советско-чехословацки доттагІлен митингах.

(ТАСС).

СОВЕТСКО-ЧЕХОСЛОВАЦКИ КОММЮНИКЕНА КУЛГАШ ЯЗДАР

3-ча декабре Йоккхача Кремлевски дворецe кулгаш яздир Чехословацки Социалистически Республика партийно-пачхахьалкхен делегаце Советски Союзе хилара хьакъехьа отталъча советско-чехословацки коммюникена.

Коммюникена кулгаш яздир советски оагІонгахьара — КПСС ЦК Хьалхарча секретара Л. И. Брежнева, СССР Министрий Совета Председателя А. Н. Косыгина, чехословацки оагІонгахьара — КПЧ ЦК Хьалхарча секретара, ЧССР Президента А. Новотне, ЧССР правительства председателя Й. Ленарта.

(ТАСС).

СОВЕТСКО-ЧЕХОСЛОВАЦКИ СОГЛАШЕНЕНА КУЛГАШ ЯЗДАР

3-ча декабре Йоккхача Кремлевски дворецe соглашени йир СССР-ера ЧССР-е газопровод йилара хьакъехьа. Советски Союзеи Чехословакеи юкъера экономически техническа гІулакхаш дІахо хьахьоакхаш йола газопровод юлларгья 1965—1967 шерашка.

(ТАСС).

КРЕМЛЕ ХИННА ПРИЕМ

3-ча декабре Йоккхача Кремлевски дворецe КПЧ ЦК Хьалхара секретарь, ЧССР Президент А. Новотный керте латтача Чехословацки Социалистически Республика партийно-пачхахьалкхен делегаце сийна приеми йир КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР правительства.

Приеме бар Коммунистически партен Советски правительстван кулгалхой, Чехословаке партийно-пачхахьалкхен делегаце членаш, кхыбараш.

Вежарий, вот тІарча безамца чаккхьлахна приеме йолча хана КПСС ЦК Президиума члена, СССР Министрий Совета Председателя А. Н. Косыгинен КПЧ ЦК Президиума члена, ЧССР правительства Председателя Й. Ленартен доттагІлен кад тохъабеш къамаьлаш дир.

(ТАСС).

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА ФЕРМА

Дика цІи хезай Урус-Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхоза нов тІара оалхазарий лелаеча шоаллагІча ферма коллектива. Хьинар цхьа ходеш къахьегарах коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цІи яькхай ферма оалхазараш лeладераша.

17 эзарнел тІех я цига хьаьккхеь котамаши боргІалгаши. ТІехкоачашъяьй ферма пачхахьалкхена фуаш дІалалара план. Шера 600 эзар фуъ дІадала дезача къахьегамхоша цхьоалагІча декабре планал совгІа 50 эзар фуъ дІаденнад.

Дика лел ферме оалхазарий дулх дІадалара гІулакх а. Планах 300 центнер дІадала дезача хІанзалехьа дІаденнад 322 центнер...

Уж толамаш доахача белгалбаьннаб дикагІбола оалхазараш лeладераш Мамсурова ПаьтІамат Ибрагимова Ясита. Совхоза администрацеи болхлой комитетои дукха ха йоацаш царна деза совгІаташ деннад.

А. ВОЛОВЩИКОВ.

КОМСОМОЛЬЦИЙ ДИКА ГІУЛАКХАШ

ХьатІадоагІача шерарча хьунхьамашта укх шерро в пара йолларгья вай, йоах Шали производственни управлене «Джалка» совхоза комсомольцаша. Цхьабакъда, хьодар кхоачаш бац, вогахьа санна беча балхапа из кхоачащдеш ца кула. Фуд хІаьта из «дард» йоалара дедезар? Хиннахьа а дика а дІаде деза гурахьа дув латташ, хьисапаца вІашагІйоха еза керда звенош, цхьаькха лаьттан чІегалт «да воацаш» хургІоацаш, бокъонца царга дІадала деза деррига лаьтта.

Уж да дІайийна хІанаш тІадоагІача шера дика хьунхьаскта Іалашдеш доллла керттера декхараш. Кхы цхьаькха а да дицдалийта йиш йоацаш лоархІамера декхар — совхоза ерригача отделенешка агрохимически дешар Іомадеш йола кружокаш вІашагІйохкыта.

Агрохимически дешар Іомадеста керттІа вІаштІехьдаккхаре йиш хулийт тхога шоай балхах дика кхеташ а карагІдаьлначох кхоачам ца беш а бола механизатораш кийчбе. Отделенешка хІанале а уж кружокаш вІашагІъехкай. Царна хьалхе лелаеш хургба опыт йола специалисташ новкъостий Магомадов, Тайсуев, Баснакаев, иштта кхыбараш. Дешара программен плани отталъй. ХьажкІаш лелераштен ахка лелераштен къаьст - къаьста я программаш. 200 совгІа сар хургба кружокашка дешаш шоай балха говзал лаккхъеш.

ХьатІадоагІача шера нааш - свеклах балхаш дентеп ерригача юртбоахама техникага оасаре болх байтилгеи вІаштІехьлайккхар дукхъе совхоза центральни усадьбе хьайийлай трактористий курсаш а. Цу гІулакха къоастаьь йоккха помещени а, гойтара пособеш Іалашъяьй.

Укх шера совхоза вІашагІъехлай хьажкІаши гурахьа дІаяь культураш лелергйола 11 звенои шекара свекла леларгйола 6 звенои. 4000 гектар совгІа лаьтта да цу звеношка дІадена. Цунах 1000 гектар гаргга хий деха лаьтта да. Цудухьа совхоза комсомола комитета заседани кагирхошта дагадехар хий дехаш хургболча наьха курсаш хьeхалилга.

Механизатораша Іана заьнлахь салоІ яьло хеталу цхьабоча наха, цхьабакъда, тхьаннига-м хилац механизатораш Іана заьнлахь а салоІаш. ІІанз укх сахьате чуйийна юртбоахама техника тоеш, шекара заводе фермашта жом кхухьаш, тхьоахой участкашка дІа а кхухьаш гуннаш а вош хьо дІаоттадеш, кхьаьхьа йистейоаккхаш доахк тхо, хІаьта сарахьа школе деша ух. Доккха маІан долаш гІулакх да тхона сайрийнарча школе дешилга.

И. КАМАЕВ,
ВЛКСМ «Джалка» совхоза комитета секретарь.

ДАЬКЪАЛА ХИЛДА СОВЕТСКИ КОНСТИТУЦИ!

САГА ДУХЬА

Оьланагара дейр эргадаьккхад советски медиа бахача къахьегамхой вахар 1917-ча шера октябрь бетта хиннача Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце. Къело, мацало доладеш лаьтта бIарчча халкъаш кIалхара даьхав, массанена цхьатарра бокъо елар шоай къаьмнашн культура лакхъе, вахара хьалаш вIаштIехьадаха. Советски Конституце бокъо елар къахьега, деша, салаIа. ХIанз массадолча къамашца шоай вахар, сийрда кхоане коммунизм хьалъеш боадж Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революци хилалехьа Нохч-ГIалгIайчене вацар нохчхи гIалгIаехи йола цхьаккха лор. Деш долча медицина новкъостахлах мах тела безар. Къеча наьха торо яцар мах а телаш дарбаш дайта. Цу духьа хIара шера дукха бойра нах. БIарчча юрташ дIайоахар тиф, туберкулез санна долча лазараша. Къахьегамхой вIалхара бахара сагота болаш бIаьхий барош бацар. Ниттта дар хьалха, дIалхача хана, пачхаьа Iаьдал лаьттача хана. ХIаьта тахан? Тамаш хеташ да вай тахаланарча вахаре цу хIамашка ладугIа — селла эргадаьнилад, тоадеанилад вахар.

Берригача мехка а санна, Нохч-ГIалгIайчене а Iалаьмте доккхий гIулакхаш ду къахьегамхой унахцIено лораяро. 1913-ча шера 19 лор мара да хиннача вай республике хIанз 1364 лор ва, царна юкъе 96 нохчи гIалгIай волаш, унахошта лаьнгIа 260 коьги мара бацар цу хана, хIанз доагIача беса дарба эша 7070 меттиг ба. 8 эзар совгIа юкъера медицински болхло ва хIанз медицина учреждениешка болхаш деш.

Укх тIехьарча шерашка вай республике чIоагIа дегIаденад специализированни отделенеш хьоалхар. Къаьстта лоархIаш болаш ба нейрохирурге, профпатологе, берий хирурге отделенеш хьелдар. ДIаьхкий кIейига (5—10) меттеш долз больницаш, царна метта 1964 шера эксплуатаце дIаоеннай вIакхда а ца хинна — Автуры, Гехи, Дарго, Ищерская яхача юрташка больницаш.

Унахошта юкъа дарба дергдолаш дика болх беш я республике санаторийеш. ХIана республике къаьметтел эггара гаьнарча доман юрта а дика вIаштIехьдаьккхал унахочоа лоттгIа гIулакх деага.

Шоаш болх беш болча юрта боазарах совгIа Нохч-ГIалгIай республике а цун гаьнна араха а боааш ба лораш С. А. Сивцев, А. Куцтов, М. И. Перестенко, М. А. Кадиев, С. Мациев, кхыдол сесаги БелоиндовгIар. Советски Конституце еннача бокъонех бахаш болча, коммунизм хьалъеш боадкача къахьегамхой унахцIено дика хилийтар бахьан долаш кIаьд ца душ къахьегаш ба вай республикера лораш.

М. ИНДЕРБИЕВ,
Нохч-ГIалгIай унахцIено лорайра министр.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪА СИЙРДА ЦIЕЙ

И. АЛМАЗОВ
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель

Берригача мехкаца цхьана тахан вай республико чIоагIа деззу советски халкъа исторе чура белгалара ди — Советски Конституце Ди. СССР Конституци вай Даьхен керттера закон да. Цо законодательни порядках дIачIоагIдаьд Советски халкъо даьла сийлахь-доккхий демократически толамаш, къахьегамхой лоархIамегIара бокъонаши декхараши. Лаьттан букъа тIара эггара къаьгагIа йола демократи я вай ленински демократи.

Цо исторе духьаьщка эггара шерагIа йола политически социальни бокъонаш а парсIатонаш а еннай къахьегамхоша. Буржуазни демократена тара йоацаш, вай мехка йиза цхьатарра нийса бокъонаш еннай берригача советски гражданашта, моллагIча расахи къамахи, кхьа-маIа, хьал делаш доацаш уж бар хьина доацаш.

Тахан из сийлахьа сийрда цIей деьдеш вай лоархIам бу воашта капагIдьничнун, белгалйеал хьатIайоагIача хана де деззачун планаш.

КПСС керда Программа кхоачашъяра дахьо Iалаьмате чIоагIа къовсам лоттабу вай мехка. ТIехдаьнна доккхача деналорча гIулакхех хьалхаза да вай мехкара хIара къахьегама ди. Деннара денга совдувл вай республике а хьахоаш дола гIояа кхаьш. Валовя продукци яккхара даьккьева итт бетта программа 102,3 процент кхоачашъяьй вай республика промышленносто. Соалка цу юкъагIа дь хиннечул 9,5 процент алсамъаьннай хьаь промышленни продукци. Эггара сиклагIарча темпаех дегIаух промышленноста керттера доакьош — мехкаьтта доаха, химически, мехкаьтта чакхдоаха, машинаш ю доакьош. Дикка камаьхал яьннай республика юрта боахаме а. Цхьабакъда вай юрташкара а городашкара а берригa къахьегамхой хIанз декхаряйла ба шоай берригa таркам кхоачашдала долча декхараштa тIабахийта, семилетка лахлагIча шера планаш а тIайна социалистически декхараш а хаиал хьалха кхоачашдара сагIа бовла.

Советий Iаьдал эттача шерашка вай республике бокъонца йола культурни революци хиннай. Горедашка а юртацца а дукха школаш, Iалчаки культурно-просветительни учреждениеш я. ХIанзара Нохч-ГIалгIай АССР уллача территоре тIа ерригаш а шиъ мара юкъера школа яцар революци хилалехьа. Уж город Грозне яр. Лакхерен юкъера специальни дешара заведенеш вIалла а яцар. Тахан вай республике 210 эзар бер хеша а дагIаш 466 школа я. Шин институтех техникумашкен дешаш 23 эзар студент ва.

Мустъаь, фальшиви, хIиллане йолча буржуазни мехкашкарча демократена вIалла тара а яц вай советски демократи. Советски демократи — демократе эггара лакхегIара форма. Цо форманна а доцаш, бокъонца Iалашду Iаьдал халкъий хулга. Вай Конституце тIа дIаяздаьча тайпара, СССР политически лард шоех хулаш йолча къахьегамхой депутатий Советашка гIолда городашкарчен юрташкарчен къахьегамхошка да Советски Союза деррига Iаьдал. Вай пачхьалкхе хьаьнча Iалаьмате доккхача хьехькъалерча Владимир Ильич Ленина нитта аьнадa Советех: «Уж — массанена а хьадийла, деррига а наха гуччахьа деш дола, нах даьхъе болаш, юкъарчал доацаш халагара хьадеагIаш Iаьдал да, дуккхьала а юкъарчай доацаш а йола халкъен цун лоIамен орган я».

Алкхий исторе чу эггара хьалха пачхьалкхаьлелна дола де къахьегамхошна меннна, общества материальни рузкъа хьалхелларашна, бокъонца исторе хьадерашка торе хилийта дола бокъонца демократически Iаьдал цо хилийрх тарра. Советски Iаьдала маIан кхы лоацагIа ала йоцаш лоацаш лоацаш кхы тIатоха хIама доацаш дизаш хьаьнар цу ленински дешаша.

8000 совгIа болхло, колхозо, интеллигенце вилал за вайцига Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча а хоттигашкарча а Советий депутат волаш. Цу бакъдолче къаьгга дика хьахьох нахьа творчески низаш хьа а дийла Советски Iаьдала пачхахьалкхенна дол хара уж юкъеззалга.

Халкъа дружинаш, новкъостий судаш, улицайе дайеоамбайла комитеташ, дарсийна-пачхахьалкхен тIахьожама организашта новкъостах деш йола комиссеш, ниттта кхыараш санна йолча бахархой дукхача общественни самодеятельни организацешка вIашагIа а кхийтта пачхахьалкхенна общественни гIулакхаштен лоча зоали юкъарчал доацаш дакъа лоацаш ба эзараш нах.

ПIаккха а юхайоагIаргйоацаш дIаьннай кхалсаг, къаьстта а вайнахьа кхалсаг халача хьа тIа, бокъо йоацаш хинна ха. Из къаьгга дика бIаьрагу Нохч-ГIалгIай республике кхалнаха деча бахьех. Наьха унахцIена лораяра болхлошта юкъе, масала, 85 процент кхалнах ба, просвещене — 68 процент, общественни питане — 85 процент.

СССР Конституце тIа дIачIоагIъяь Советски Iаьдало енна сийлахь-йоккхий бокъонаш я къахьегаре, салаIара, дешара йола советски гражданий бокъонаш. Цхьа масал довладертда вай. Алхха республика профсоюзни организацешна укх шера 12 эзар совгIа болхлон гIулакхера саги вахийтан санаторешкен салоIача цIенощкен, Уж-м дукхьала санаторешкен салоIача цIеноцкен бахийтараш мара мичаб, хIаьта мел нах ба профсоюзаша телача туристски путевкаех мехка тайп-тайпарча хотигашка а довзол деха а баха нах!

Къаьпарах е къахьега йиш йоацаш бисавах миллионаш къахьегамхошта пачхахьалкхен пенсеш тел вай мехка. Солкха пенсешен пособешен 25 миллион сом совгIа ахча деннад вай республике. Цар юкъем хиннача аланех юкъера даьрхIача 65 процент, хIаьта хIорига алапеш нийдем хийнараштаь 100 проценти да къоаналла телаш дола пенсеш. Вай партен правительствон Iалаьмате чIоагIа советски сага йоакхо ен хилар дика хьахьоех колхозашкара ахархой пенсеш Iалашбара хьалхъьа укх шера тIайнача решене.

Парте XXII съездо тIайнача КПСС Программе хьакъекхал социалистически демократи тоалья дегIайоалаяран дола хьалда къахькъаш. Демократи дегIаяра пачхахьалкхенах кулаш-кулаш общественни самоуправлене органаш хувтьа, аьнах Программа тIа.

Берига керда белгалонаш, вай общества хоаме хинна деррига доархIамера хувцамаш юкъегIерда СССР керданa Конституцена.

Социалистически демократе толам боахача байракха вIаI, ленински партена тIехьа а латташ советски наха кхы а хьинаргIа къа а хьегаргда, коммунистически общество хьал а ергьа, бокъонца кхоачашъергьа коммунизма сийлахь-йоккхий идеаш — дерригача халкъий Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсо, Вошал, Ираз.

СИЙ ДОЛА ЦIИ

Грозненски химически комбинате деперанчашлах болх бу аз, хIаьта Заводской района Совета депутат а я со.

Сай болх бешвехьа Грозненски нефтяни института кхолагIча курсе заочне деша язйе со. Советски Конституце еннай сона уж бокъонаш.

Депутатий балхаца гIолла дукхача гIулакх хьаш дезаш хул. Масала, 13-ча трестан городе бехам нах дукхача иштанцешна укхаш латтъа цIеношка теплофикаци яра. Цу гIулакха сарцагIъаьлар депутатий Совет, дукхача хана деш дуцаш лаьттар кхоачашдир Совета членаша, хIанз чIоагIа баркал яхаш ба тхона цу городе бахаш бола нах.

Харжархоша тхона тIа ца дахьаш малагIа гIулакх да? — Уж лаьрхIа а вартаца. Царех долаьъаш тоадара дезала юкъера кхоачанбоацар дIадаьккхара, кхьдола гIулакхаш. Цар тIа мел дена гIулакх сихен дизаш кхоачашде декхарийла ба депутатий, вагахьа из ца дойя харжархой депутатах бола тешам бен.

Депутата декхарех цаI да магийча наха, къаьстта берашна юкъе болх бар. Цхьа дукха мелаш хилярах дьа болча бокъонех бахаха даьрхIадар цхьа саг, хIана аьлча, бIарг лаьха саг воаццам айланаъе лелар цун вIалаш. Цу гIулакха юкъе бахар депутаташ, цар дIадевейтар цо дахадаз гIулакх кхоача гIулакх хийле, дIахо из ца метаргдоацаш хилар. Из кхета а дьь, уж кхоачаш гIулакхаш дIадаьхар цо. ХIанз берг тайна бах даж кхии, чIоагIа баркал яхаш ба уж депутатаьшта.

Химкомбината № 111 йолча цехе соца болх беча наха дукха гIулакхаш тIакхуть сона, уж кхоачашдара хьинар кхадаш ва.

Наха сайга тийша тIадила гIулакх тешаме кхоачашдергда аз дилла а. Депутата цIера сий лакха лоттадара сай мел кхоберг бап.

Г. КУРИХИНА,
Грозненски химически комбината № 111 йолча цеха аппаратчица.

Мукъача къахьегамо хозъю Даьхе

Иван Яковлевич Козлов шийна 18 шу даьлча слесарь хилар.

Каст-каста лагаух Иван Яковлевича социализм хьалъеш болхлача мехка керда Конституци тIайна цIаккха диллуш доаца 1936 шу. 28 шу даьннад цу хина дена. Довзаргдоацача долаш хувцаденнад дола хIама а.

— Ма дукха я кха техника, мертбоахама машинаш! Дог тIоадоаннах цар, — йоах Иван Яковлевича.

ХIанз из Грозненски производственни управлене № 3 йолча совхозе трактораштa ремонт ен слесарь ва. Алхха тракторан а 74 я цу боахаме, хIаьта мелий цига комбайнаш, сеялкаш, кхыйола машинаш!

Ма йоккха а тоаенна я я цу совхоза сомий бешамаш — махчаша, эрсаша гIалгIаша, ниттта кхычар тIабийрза хьетача къа хьадаьнна берит да из.

СССР Конституце Ди тIакхочаш шурий товарни ферма болхлоша тIеккхоачашъяьй пачхахьалкхенга шура йоккхара шера план. ВIуббена къахьегаш я совхоза коллектив.

Цу коллективах дIакъовсташ Анш йолаш вац Иван Яковлевич. Цун дог гIоздоал сомий бешамашкарча а, баьца даараш кхедеча а, хьайбаш лелаеча а къахьегамхой камаьхал аьнча. Из-м аххьача бесса хила йиш я яц, хIана аьнча цун дулха-дIийх я коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яккхара къовсам лоттабу цо совхоз.

Коммунистически къахьегама ударник яха цIи яккхара совхозе эггара хьалха къовсам дIаболабьер Иван Яковлевич Козлови цун новкъост слесарь Николай Михайлович Пустырниковн бар.

Дикача шера пхинах ремонт ярга яьннай совхоза мастерски. Моторашта ремонт еш ба Иван Яковлевичи Николай Михайловичи — цу безктонхамерча даькъера балхаш цар тIехдика кхоачашду. Ялаташ чуэцара балхаш сиктеннача хана уж каст-каста кхашна ухар, двигателашта ремонт е новкъосталаш дера механизаторашта.

ХIара гектара тIара кIан мукхи 19,7 центнери фуаьхьача хьалкIий 36,8 центнери хьакхар совхозо укх шера. Грозненски производственни управлене боахамашка эггара дикагIа хьожаш ба из. Дика хьайкъар сомаши баьца даараш а. Кхоачамхилаш доаькъо кийчлаьх хьайбашта. Юртбоахама техниках хьисапаца найда эцарах, цу технико цIаккха а сеца ха йоакхаш ца хиларах тарденнад боахаме ниттта дика толамаш даха. Цига боккхача махьа бар Иван Яковлевичен Николай Михайловичен болх.

Сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дузача денешка коммунистически къахьегама ударник яха цIи елар царна хийнна а. Из царна чIоагIа гIоза ди дар. Алхха вай мехка мара дац къахьегама саго ниттта сий деш.

— Кхы а дикагIа берба оаха бодх! — ниттта дар цу толамагIа болча механизаторашта, цIоанта из сийлен цIи лара хон а душ аьнчар.

Советски Конституце Дена бахьха-дика камаьхал а йолаш пакъа сейй мастерски коллектив — 1-ча декабре ремонт ль йистелаьннай 16 трактор — тракторашта ремонт яра йиъльагIча квартаьлера план 114 процент кхоачашъяьй. Кварталерча планил совнагIа декабрь бетта кхы а 9 трактора ремонт аь лиах, аьнна социалистически декхар тIайнйдд хIанз мастерски коллектив.

С. КОСТИН.

ТХА ВАХАР — ТХА ИРАЗ

Сай таханарча вахарах со кураь йолаьча дийца аргIоацаш дукха дика хIамаш, вахара иразера оагIолаш юкъа йиш я ца. Йоккха бокъонаш я советски сага ераш — деша, къахьега, салаIа. Вай республика юхаметтаоттальча шерашка дукха нохчий, гIалгIай вIабаьхкар Нохч-ГIалгIайчене, къахьега, деша болабелаз.

1957-ча шера сай наьнаца а йижарашца а Грозне даха вIадаьхкар тхо. Цу шере а Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен пединституте деша хайва.

ЦIаккха а дагарадаргдац сона институте дешаш хинна денош. Бетташ, шераш, Iымерза, цхьа дезал санна дешаш бар институте эрсий, гIалгIай, татараш, нохчий, комалой, ниттта кхы дуккхача къамах бола студенташ. Аьхки дешарах мукъадолча хана республика пионерий лагерашка дIахьа декъалора тхо. Историко-филологически факультета къамаш отделенерча духхьал тха группе дешаш итт гIалгIай воI яр. ТIехдика дешаш институт чакхъаьккхар Ведзижева Насапхана, Албогачиева Ниинас, Абадиева Лизас, Битиева Хьавас. Институт йистаьккхачул тIехьагIа тхо тхоаш вIахьожадаьчча бахха дахар. Наьсаген районерча зооветеринарни техникуме хьехаш я Хамхоева Лида, пединституте хьехаш — Абадиева, Битиева, ниттта кхычахьа а. Москверча В. И. Ленина цIерахча пединститута аспирантура укх шера яьккха йоалл Алиева Мадина. Советски Конституце еннача бокъонех бизза пайда а эцаш дешаш ба тахан массаболча къамаш нах. Вахаре маIача сага кийсса бокъонаш йолаш деназ болх беш я тахан советски кхалсаг. Революци хилалехьа цхьаккха нохчийн гIалгIайн кхалсаг яцар лакхара образовани болаш, хIанз бIаьш ба уж. 1961-ча шера дена 1964 шерага кхаччална къоана тIехье кхее Нохч-ГIалгIай педагогически институто арахийнай алкха очни отделенера нохчийн гIалгIайн 90 йоI. Вай мехка эггара сий долашагIа дола гIулакх деш, къоана тIехьенна кхетам луш ба уж хIанз. Доккхал а деш кхоачашду цар шоай декхар. Тахан бIаьш мара бац лакхара образовани йолаш нохчийн гIалгIайн кхалнах, цхьабакъда, кастта эзараш хургба уж. Ниттта да парте де лерхIар.

М. КУРКИЕВА,
Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен института хьехархо.

Къахьегама гIозале

Шаьла производственни управлене Ленина цIерахча колхоза кхашна аз хьажкIаш кхею массеж шу да. Дика хьуникъ хьажкIаш тха боахаме. Аз кулгалдеча звено дуккхьал кхалнах мара бац. Оаха 50 гектар йолча майда тIа 45 центнер йолаш фуальха хьажкIаш кхеьй.

Тхоай хьикар ца кхохеш къахьийгад ваха укх шера. Колхоза правлене вахаш преми а елар тхона.

Тха колхоза свекла леладерий гIулакх а дика да. Цхьа центнера свеклах 50 кепиг ахчеи 0,5 килограмм шекарен деннад царна. Ниттта сий ду Даьхено тха къахьегама.

1962 шера со СССР Лакхехьарча Совета депутаталла хержай. ТIаккха пачхахьа къмла ха лаьттача хана общественни вахаре дакъа лаца кага а хургдацар лоаьш кхалсага. Из дерригa ира сона деннар вай Советски эггара демократическегIа дола Конституци да.

Д. ИЛЬЯСОВА.

Цхьа бирт болаш, Iымерза бахаш ба вай мехка тайп-тайпарча къамий нах. Хьинаре къахьегар производстве, колхозашка, совхозашка. Къахьегарал совгIа дика дешаш, сакъерламе бахаш ба вай мехкара, вай республикера къахьегамхой.

Шоай сийлолача вахарах доккхал день ба Нохч-ГIалгIай медучилища дешархой. Дешара ха йиста а яьнна сакъерлаера кинижка дешаш ба мехкарий (аьрдехьара аьттехьа) Шаулова Яна, Вуп Ангелина, Троянова Галина, Магомадова Тамара, Бекова Iайшат.

М. Панове сурт.

Советски Конституце Денна хетаьль

Конституце Денна хетаьль торжественни собрани хилар 3-ча декабре Лермонтова цIерахча драматически театре. Зал йиза нах бар укхаза цIей деаде бахка. ВорхI сахьт даьнча КПСС Ленински райкома секретара ков. Медведева хьайийлар торжественни собрани.

Советски Конституцена хетаьль доклад йир Ленински райисполкома председатела ков. Хайтиеве. Дунен тIа эггара кийсагIа а демократическегIа а конституци да Советски Конституци. Капиталистически мехкий конституцешна санна къахьегама наьха бокъонаш IотоIа ца еш цар бокъонаш хьакъоттаеш да вай конституци, — аьлар докладчико. — Цо бокъо ду болх бе, деша, салаIа нах боацаш дарба да. Цхьатарра бокъонаш йолаш да вай мехкара дерригa а вIаьшга а доккха а къамаш. ХIанз коммунизм хьалъеш да вай мехка хьалха бахьа хинна халкъаш. Масала, 98 процент дешаша бар нохчийн гIалгIайн. Цхьаккха бокъо йоацаш бар кхалнах. Берригa нах дийна ба хIанз. Советски Союза дунехача вузашка дешаш ба нохчийн гIалгIайн кхалнах. Хьинаре тIаргхьег цар коммунизм хьалъеча.

Бехане чакхъаьлар собрани. «Сар йоагIа дий» яха спектакль оттайир Конституце Ди дездара гулбеннарашта.

ОБЩЕСТВЕННИ ХЬИСАПЕ

Цахаддаш демократи дегIайоалаяр, мехка гIулакхашта кулгалдара шахулла дукхагIа бах нах юкъеозар, боахаш культуран хьалъеча дакъа лацара беррига гражданаш юкъеозар да социалистически пачхахьалкхе дегIалра керттердар, йоах КПСС XXII-ча съездо тIайнйцача Программа тIа.

Цу Программа положенеш керте а лувцаш укх тIеххьарча хана город Грозне Заводской райсовета исполкомо дуккагIа юкъеуз къахьегамхой Советий балха.

ВIашагIа я елла болх беш я 121 депутат чубоагIаш йола массаза а болх бу 11 депутатий комиссеш. Цунна цхьана вIашагIа а елла лерттIа болх беш я штате йоаца 6 отдел: торговле, бытови гIулакхаш дара, халкъа образоване, здравоохранене, культура, благоустройства. Новкъостий судашта юкъера хержай новкъостий судашта кулгалдергдоза совет, шиъ общественни медицински совет.

Массаза болх беча депутатски комиссей, общественни отделий, Советий балхаца дакъа лоацаш ва активера 400 совгIа саг.

Сессешкен исполкомен дувца дукха дешаш кийчдаьд, хаьржархой наказаш, райсовете тIайнаь решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабу райсовете массаьарча комиссешен отделашен.

Шоашн исполкомон деча балхах лаьца собранешка хаьржархошта къамаьлаш даьд, наказаш исполкома решенеш кхоачашъяра хаьржархой сарцагIбаьлаб дуккхача депутаташа, депутатий группай комиссейн председателаша.

Торговле, юкъарча кхачан предприятей лечебно-профилактически учреждений, бытови гIулакхаш деча предприятей, культура учреждений автотранспортни боахамий, жилищно-коммунальни берийн учреждений, школай балхашка хьожаш общественноста дакъа а лоацаш рейдаш къй массаза болх беча комиссеш.

Материальни рузкъа наха новш хьа я ду. тIаьта цунна доал б ду, кхаш йола Конституце положенеш дика йоа депутаташта. Царна дика хов боахаман культуранен кулгалдеча дакъа лоацаш къахьегамхой дуккагIа ме хул дукхагIа а сихагIа а юкъара рузкъа дегIадоагIаргхилар, хIаьта общества хIара членага дуккагIа из дIа а кхоачаргхилар.

Из дага а кхоабаш Чернореченкхача поселкарча быткомбинате, бытови хьашташ кхоачашдеча СМУ гIулакхаш бокъонца тахка а техка цу производствай кулгалхой тIа а бийха практически предложенеш оттайир, уж предложенеш исполкоме ювпа оттайир промышленно-транспортни бытови гIулакхаш дечен комиссе председателa ков. Дробязко. ЧIоагIа тоабедар быткомбинатен бытови гIулакхаш деча СМУ-и болх. Кхоачашъе йоалелар барзкъаш тегара, радиоприборашта ремонт яра, гIишлой-монтажни балхий производственни план.

Чернореченкхача поселкарча йаце газ йиллар, ремонт йир ПАХ-1, ОГИХЗ-а АТК бохьлошта гIишлош хьалйир комиссе хьадехарах.

Общественни кхачан предприятий района торговле организацей балхаш тоадара дукха къахьег депутата ков. Манукьяна кулгалдеча массаза болх беча торговле комиссей общественни отделон. Исполкоме а сессе дешаш дувца оттадаь ца Iеш шоай заседанешка тиккай кулгахкхошо ла а дуIаш бахача наха дикагIа гIулакх дара новкъостал ду цар.

Цхьайолча комиссей бокъонаш шеръяьй. цхьадола дешаш шоаш къестадергдолаш церга дIаденнад райсовето. Масала, ков. Калашникова кулгалдеча халкъа образоване комиссе шо кхоачашдаях школе-интернате деша долха бераш хьакъоастадар; путевкаш цIаекъар, берий бешамашка бераш дIахьожадар, хьажа а хьожаш всеобуча рузкъа школашта дIадекъар всеобуча закон кхоачашдара тIахьожам лоаттабар санна гIулакхаш. Бераштa коммунистически кхетам баьра йола района школай балха опыт ку балха тIа шефа деча предприятей коллективашa хоаца даьхен Iоха а дан пул тIахьагIа Ленина цIерахча ДК секторца цхьана опыт дIа-юха эцара шефийн школай шерьаь совещани йир цо. ХIаьта культура отделаца цхьаьна № 3 йолча библиотека балха кийлалера опыт вIашагIа а теха дIайоарахьай цу комиссе.

Ниттта белгалбаккха безаш ба пп. Пашутовен Касумовен кулгалдеча массаза болх беча здравоохранене комиссена баь бокха болх. Цу комиссей новкъосталца улицийн цIенойн комитетий шеррача активо, санитарни активо благоустройства гаьнаш дIайетIараш дола доккхий балхаш даь районе. Благоустройства месячнике дакъа лаьцар районерча 40 эзар сагI, ерригача школаша, профтехучилища. Из бахьан долаш хьалхара моттиг яккхарца Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, парте горкома, горисполкома кераа кара тела Ше байракташ ахчан хьалхара совгIати делар района.

Заводской районах лакха санитарни культура йола города кхьча районашта юкъе эггара хозагIа гоаль йола район е лерхIаш ба депутаташи района берригa къахьегамхойи.

ПАНЧЕНКО,
Заводской райисполкома председатель.

Запорожьера В. И. Ленина керда дегIа памятник.
А. Красовски сурт. ТАСС фотохроника.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагIо, 5 декабрь 1964 шу.

СИХХА ЧАКХЙОАККХАРГЬЯ РЕМОНТ

Хлинтара балхаш чекхдаьлча, кхаба т1ехьара заар гектар охаш да тхо х1ара.

Шарчча сезонах болх барах ремонт е езаш я тракторш. Уж тоалр вертторча декхарех цаI да х1ара. Цу г1уллакха эгтара хьалха комисси в1аматт1еелла ремонт е езаш йола тракторш белгалдаьхьар аьча. Уж х1амига а йоккха а 54 яр, цул совг1а барх1 аьзний 17 хьаьж1ашни чуйлаш йола комбайнаш а яр.

Ремонт йолайно оха 10 ноябре. Цу г1уллакха лаьрхх1а кийчо яьр. Ремонтин мастерскаш тоайир. Йолайир. Болхлоша лертт1а болх бербохаш хьалаш в1аштIехьдаьхьар. Х1аьта аьхкх дешз эшаргйола запасни оатхалаш 1алашйир. Цул т1ехьаг1а тракторашта ремонт е эза графиих оттайир. Из массе бригадираштa, механикашта д1айовзийтар. Ремонт узловой хьадане ю оаха. Цу тайпара оаха тракторш тоаю кхоалаг1а шу да.

Узловой хьисаце тракторш тоеш хилча торо хул слесарашта шоай болх дикаг1а бовза а х1аьта тоаьлча оатхалий дикал лакха хилийта а. Цул совг1а къахьегама енсарле а дикка лакхлу. Масала, тракторашта оаха ремонт е йолайнча г1оно 17 тоаь аральнхдай мастерскашкара. Х1ана ремонте 14 трактор латт, царех ялх укх денешка тоаь аргьа.

Тракторашта ремонт е доладелча даьз шеоза аьожай коллективана юкъе социалистически эхь. Х1ара слесарь ши-лний уаал сихаг1а тоай г1ерташ хьинаре къахьегаш за. Царна юкъе къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб двигателашта ремонт еш бола слесараш Олейников Иваяи Лукин Степаян. Цар дика тоаьлй 16 двигатель. Х1аьта сменин декхараш 120—130 процент кхоачаш деш дика къахьег доагорен гидросистемел аппаратура тоеш волча слесара Кирпичечко Ивана, п1астнаьара Мерешко Илеза, кхычар.

Ремонтникаша декхар т1аийнах 20 декабрь т1аккхачалехьа 35 трактора 20 мохара, 35 селлкана, 30 культиватора ремонт е аьина. Шоай декхар дика кхоачашду ремонтникаша. Лакхе йийна трактораш а йоалаш духха мохараш, ялх жатка, итт культиватор, шиъ силосни комбайн, кхийола юртбоахама инвентарь тоаьлй цар х1анале.

Юртбоахама инвентарь тоеча хьинаре къахьет слесара нов. Пиздеево, кхычар.

Эггара хьалхаг1а ремонт е белалар Янраева механизаторш. Бригадира г1ойта нов. Даурбеков Хьамбикар кийте а латташ 8 механизатор хул х1ара дакна тракторашта ремонт еш. Х1анале 7 трактор тоаьлй цар. Царех эггара хьалхаг1а шиъ трактора ремонт а аь юха болх бе араьаьлар дикаг1ола тракторист Бархаков Мовла. цул т1ехьа шоай трактораш араьаьлар Даурбеков Юнаса, Хамхоев Муссе, кхычар.

Янкаревча механизаторел духха т1ехьабнсан Аьлти-Юртара башан а. Цар шоай 22 трактора х1анале бархI тоаьлй. Тоеш латт ножаш а. Трактораш мишта тоаьлй, д1ахаьза диси кхоачамбоацараш дий хьожаш лаьрхх1а в1ашаг1ехьа механизаторий комисси я. Цун юкъебоза г1а совхоза вертора специалисташ, механикаш, бригадираш, трактористаш. Комисса трактор аралийтал к1еант-духха тоаянза йисалхо, кхуьа ремонта дикал лакха я. Х1ана йолча темпаца д1ахо а ремонт еш тха торе хургья 1965-ча шера лакарь чакхбаьлехьа эррнгача тракторашта ремонт е. Цул т1ехьаг1а ремонт е Болаергья оаха комбайнашта. Уж шоай арг1а хьат1акхачалехьа мастерскей хоа латт консерваца лаьрх1а д1аоттаь. Х1ара комбайнчархаш т1ара резина 1аьжкхай, холоднаш к1алхьоттаьй.

Хьат1адоаг1ача шера техника шин сиенах болх беш хургйолаш х1анзале терро ю оаха. Цу г1уллакхе хастта хьаелл механизаторий биъ бетта курсаш. Уккхаза дешаш хургва 32 саг. Аудитори йолаш я, к1аьгк хьаркой коллектив а в1ашаг1ъеллай, дешара пособеш 1алашъяьй.

Иштта да тха совхозе ремонтин г1уллакхаш. Х1ана ремонтера арахьаьна дукхаг1ойла трактораш зиба лаьрх1а лаьтта оахаш я.

М. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза вертера инженер.

Сурта т1а: тракторист Даурбеков Юнас.

З. Маниева сурт.

ТРАНСПОРТА — ПАРГ1АТТА НИКЪ

Х1ара шу массаза доал дег1а-йоаг1а, тоалу вай город Грозный, промышленни- культурно-бытовой, наха чубаха г1ишлой хьалъелта хадданза лаккху. Цунца хьежна чоалхане утт города тайп-тайпара транспорта балхаца духвалдежа дехкараш.

Вай городерча автотранспортеи трамвайни болх ч1оаг1а халача хьала т1а оттабу наькъаш декъалуча моттигашка, къаьстта машинашъ болча парг1атта в1аш т1ехваргвола йиш ца хиларе. Масала, Октябрьски районе, Алдын Черноречье ахача поселкашка бахача наха ч1оаг1а хала да города центре кхача, ихьан транспорта т1ара воахан т1а а хайна мара цига бала йиш яц цар. Города центре массаза боаг1а машна ха йоаси мах балеи беза цар. Иштта х1ама оттех Ленина улицаг1а трамвай наькъаш в1аш къаьста хиларах, бойта аьлча цхьа дики машинаькъа т1а д1ат1аоттача соц, т1аяхха воа йоалау.

Иштта х1ама хул города кхыча моттигашка а. Цу г1уллакхо довкха зе ду боахамашта, транспорто балача наха деш деш г1уллакх халача хьала т1а оттаду.

Из г1уллакх в1аштIехьдаьккхара т1аьхьара болх д1аболабертба Ленина улицаг1а укх шера 7 декабре путепровод хаалье йолаергда. Из проект оттаьй «Чечингражданпроекта» институто. Цунах машинашъа в1аш г1олла трамвайни никъ а декъей синхьелг1ашлой уха тротуараш а йоахаргья. Из боах бергба «Грозпромстрой» треста СМУ-5.

Из 738 эзар сом мах бола никъ булларгба нижи шера. Из болх бе боалургба 1964 шера. Цо тоадергда города транспорт парг1атта лелийга, х1аьта ца никъ биллалца йолча хана Грозненски горисполкомо аьча решенех №№ 4-и 5-и йола трамвайн дела никъ в1ашаг1тохаргба Октябрьски районна 56 йолча участкера Черноречье ахача поселке кхачаьча. Ленина улицаг1арча кольцо а ца йодаш.

Города автобусаш леларгья йолалучарен чакхйоалачарен остановкаш ца хувцаш, № 5, 5-а, 9, 13, 25 йолча автобусий маршруташ хургья Ленина ц1ерахча улицаг1а г1ала Х. Нурадилова ц1ерахча улицага кхаччалца. цул т1ехьаг1а А. Шерипова ц1ерахча улицаг1а йолхаш машинаькъах т1ех а аьна, Гудермесски улица т1а аргья, хьалха оттаь хиннача маршрутш т1а кхоачаш. № 7 йола автобус Ленина ц1ерахча улицаг1а машинаькъах т1ех а аьна Х. Нурадилова, Хрусталева, П. Мусорова ц1ерахча, Нагорни ахача улицашка г1оргья.

Городской трамвайни кольце наькъаш леча хана трамваяш лаларгья М. Горьке, Интернациональни, Пионерски улицашка г1олла хана биллача наькъ т1а г1олла Ленина ц1ерахча улица т1а йоалаш.

№№ 4-и 5-и трамвайница лелача пассажирашта хана отто хьаьле д1аяргья путепровод болх бе йолаелча. Маршруташ хувцаца дуваьдена города транспорт лелара ч1оаг1аг1а т1ахьожам лоаттабе т1адиллад автоинспекцена.

Хьалхара путепровод хьаяр вай города вахаре йоккха события я.

Путепровод хьаяр исполкома решенех халхьа г1ишло я аьнна д1ахьайхаьй.

П. МИНАЕВ,
Грозненски горисполкома председателя заместитель.

Дика г1уллакх д1адоладаьд укх шера Грозненски производственни управлене №2 йолча баьца дааьрийн шурийн совхоза юртбоахама техника тоаераша. Керда шу хьацилалехьа боахамерча эррагача машинашта ремонт аь ялха лаьрх1а хьинаре къахьегаш ба уж. Шин бетта кхоачашъяь цар йтьлаг1ча квартала план. Октябри ноябри чакхбалалехьа тоаь мастерскешкара араьаьхкай итт трактор. Конституце дейна дикача совг1аташца накъа бахар духьа вахте а этта диъ дийнахьа ши трактор тоайир совхоза механизаторшна.

Т1ехника болх барца уххаза белгалбаьлар Умаров Ризван, Ладожский Евгений, Осауленко Михаил, Савин Николай, кхыбараш.

Сайн бола в1ашаг1ъестхьабаг1а балха Умаров Ризвани шуьйн новкъостий. Трактора т1ехьашхав сох в1ашаг1а а аьнна тоае вохалу Ризван. Сиха лел цул кулгаш. Ха доаю. Шин дийнахьа тоайй воал из трактора т1ехьажкара сох. Техника дика йовзаш волча Ризвана масла а г1р ду шуй новкъостешта. Цудухьа дукха веза из коллектива.

Иштта дика механизатор ва доагора аппаратураш тоеш воала Савин Николай а. Дийнахьа ши норма а в1аштIехьдоай цун. Цхьаьна кхоачамбоацар хилча ю баьча балхаца. Раьц хул Николайна ремонт иштта лаъ хьожаш вола Осауленко Михаил. 25 январага кхачалехьа эррига техника тоаь яккха денна дош толамца кхоачашдергда № 2 Волча баьца дааьрийн шурийн совхоза механизаторшна.

СУРТА Т1А: дикаг1бола механизаторш (аьрдехьа) Е. Ладижский Р. Умаровци.

И. Кобяшвили сурт.

Кхашка дукхаг1а удобренеш

Кхашка удобренеш эхарах ялташ хьувкъадара мел дукха бераат хоал хоаш да. Вай республика хьалашка къаьстта боккха пайда эца йиш я моттигерча удобренеех. Баьцовг1ашта эшаш йола духца нешеераш йоаьх панех: азот, фосфор, калий, кхычаш.

Ялаташ хьувкъадаь а ца 1аш моттигера органически удобренеш еттаре уж йоаъа ца алийта, х1аьта иштта духьал отт уж тайп-тайпарча лазарашта а.

Из дика кхета а деш дуккхача боахамаша кхетамца пайда эц органически удобренеех, цу духьа х1ара шера ялташ а кхыйола культураш а хьувкъье в1аштIехьдоал цар. Моттигерча удобренеех нийса пайда эц Сунженски производственни управлене «Победа» ахача колхозе, Грозненски производственни управлене № 3 йолча сомий-баьца дааьрий совхозе, Ножай-Юрта производственни управлене «Кавказ» ахача колхозе. Укх шера удобренеех пайда эцил1а дика в1аштIехьдаьккхад Шаьла производственни управлене боахамаша а. Цхьоалаг1ча декабре кхачча кхашка д1адиллад 69474 тонн кхо. вешта аьлча х1анзо а шера план 110,3 процент кхоачашъяь. Кхашка кхо диллара шера план кхоачашде тарга а Сунженски управлене совхозаши колхозаши.

Из болх эсала лелаьду шера план ахаш к1езиг г1а а кхоачашъяьча Наьсарен производственни управленей боахамаша.

Х1ана кхашкара балхаш чакхдаьнкача хана. х1ара боахаме дукха транспорт мукъаьлнкай. массанахьа йиш я кхашка кхо дилла.

Кхо кхашка д1а а дикьа 1онкесача доалаш даш г1улакх. из доаг1ача тайпара дилла деза. Цхьаьнха дича а ла мегаргдац кхо дуллача хина из к1езиг-к1езиг массанахьа 1онхоессалга. Т1аккха цунах мел йоакха пайдане веществаш цхьавнха пайда на боалаш зехьа йоаргья. Х1ана кхашка д1акхухьа кхо цхьан моттигештабелаш а еш д1аоттаде деза. Лаьтта оахача хана мала д1аюха кхесса йиш яц из. Дика доххаланна кхо лаьтта оахача хана культиватораша. лущильникашна лаьттан к1ала дахийта йиш я.

Иштта ч1оаг1а доахк1ам болаш да хьайба фермашка кхов доал дар. 0,7—1 метр к1оарга а болалш 8—10 метр шера а болаш к1оаг а баьккха цу чу леладе дехо х1ара ферме. Цу тайпарча к1оага чу кхо 1очудиллалехьа к1алха ах метр лакха ча диллан деза. нагахьа санна кхо т1оаг1а доаьалда долалой цу т1а коачал а этта кхы 1ото1аде деза кхо.

Республика колхозашен совхозашен к1езига пайда эц йовсанна йолча удобренеех. Цунах доал калий. фосфор. Т1а кхоалле йолча екъача моттиге лоаттае еза йокъ.

Хьат1адоаг1ача шера массе боахамашка ялташ хьувкъаледа кхетамца пайда эца беза органически удобренеех. Из г1уллакх лертт1а лоарх1ам па беш т1ехьатттараш ч1оаг1а г1алат бул.

М. БРИДКОВСКИЙ,
юртбоахама продукташ яьрен кийчъерен Министерства вертера агроном.

ХЬАЛХА ЛАТТА БРИГАДА

Барайтта шу да Сережечкин Сергей Дмитриевича «Малгобекнефть» ППУ СМУ болх бу. 1946 шера лоа тайп-тайпара балхаш деча болхлой бригадана кулгаллеш хинна из. Цу хана а даим шин нормаш т1еккхоачашъеш г1ишлош еча дикаг1чарех лоарх1аши яр цун бригада.

1948 шера шуй безам а хинна муг1арега слесарь волаш болх бе вола из кхачакхе- слесарий-монтажникий бригаде. Хьинаре къахьегаш кердлан ловза лоташи хиларах 1956 шера дикаг1бельча слесарех-монтажникех цаI хул цунах.

Бригадирвала болх беш ше волашехьа а. газосварка еча аппарата техника а 1омайна, газосварщик хул цунах. Х1аьта шийна дукха езаьтна говзал д1ахо ихьа к1оаргаг1а 1ома а еш цхьа ха яьлча опыт лакх а лийа, дика газосварщик хул Сергеях.

Шуй опыти знанешн къонача т1ехьенна д1алу цо. Х1анз шоай хьехархочул к1езигаг1а говзал йолаш бац Минаев Виктор, Царвев Бексолта, кхыбараш.

Х1ана керда город — меххальттахой город хьалъеча кердача объекте болх беш а нов. Сережечкина бригада.

Дукал ка йоацаш № 16 йолча буровой чу трайни установка хьалъеча монтажни балхаш деш яр из бригада. Дика лоарх1айр бригада цу балхах — хилал хьалха кхоачашйир план. Х1аьта х1анз столови хьатташ йолча Сережечкина бригадо 165 — 170 процент кхоачашъю план. Шийна ладарг1аьниначох кхоачамбаь 1ац бригада: коммунистически къахьегама бригада яха ц1и лаккхар дукхьа къовсам лоаттабеш ю йий из. х1аьта цудухьа хьехаме хила езаш а я.

Бригадашара ши саг — новкъостий И. Науменков Чечина Рамсен болх беча магаркой школе дешаш ба.

Слесара - монтажника алхалаг1а разряди газосварщика пхелаг1а разряди йолаш ва Сережечкин Сергей Дмитриевич. Нагахьа санна из тайпа опыт йола специалист ца хилча хало хургдар цу г1ишлоне болх чакхбаккха.

Бригада болх толаме лелилга эшаш йола г1ишлой материалаш бригадана лоаттае декхарийла волча участка мастерах нов. Яндиев Махьмодах тийшш а да. Къона мастер ва из. х1аьта а бригада шийх бенна тешам боабац цо.

Советски Конституце ду т1акхоачаш хьу а доккхаг1а зола декхараш т1айийпалаш бригадо. Х1аьта цо уж толаме кхоачаш а дир. Къахьегаме дика хьоккхамаш а болаш накъа срй бригада цу ц1ейна.

Н. ЦЕЧОЕВ.

ПЛАНАЛ СОВГ1А Т1АДЕТТАЛУ ДУЛХ

Урус-Мартана производственни управлене «Лермонтовский» совхоза цхьоалаг1ча отделене 1аьсий кхедеш дика къахьег Такаева Соната.

Цо г1улакх деш 49 1аса да. 1одаь 10 ши захьнчачуа т1ехьаг1а ши бутт баллалца кхеду цо уж. 1аьсий эггара ч1оаг1аг1а дораде деза ха я из. Из болх цул дикаг1а беш теляткина яц цу совхоле. Деннен буси ший гоупперча х1ара 1аьха 630 грамм дозал т1аккхетийт из, х1аьта пламах т1акхета деваар 500 граммаш мара да. Цу тайпара дозал т1аккхетийта в1аштIехьдоал дерорга г1улакх зоотехнически хьисапе доа хилар, рацион дика хийтьхах.

Шоай отделенерча кхыча телятницашта пав балха говзал лакхъяра доккха новкъостал ду Такаевас.

М. ПОЗЮЧЕНКО.

1965 ШЕРА ЯЛАТ ХЬУВКЪАДАРА

Шелковски производственни управлене Кирова ц1ерахча колхозе ч1оаг1а оарцаг1баьлар кхашка органически удобренеш яхкара.

Из болх дикаг1а бу шоллаг1ча комплексни бригада коллектива. Уккхаза 2 эзар тонн моттигера удобренеш яхка лаьрх1адар. Х1аьта х1анналехьа 1950 тонн йилла лькхай. Лаьрх1ачул дукха а зукхаг1а удобренеш яхка лерхI цар. Хьинаре къахьег цу бригада трактористаша Чечукова Михаила, Джабраилов Юсана, кхыбараша а. Денна 150—200 процент кхоачашъю цар сменни задаш.

Царед дукха т1ехьабнсабах кхоалаг1ча бригада механизаторш а. Шоай кхашка 1600 тонн удобрени йилла лаьрх1ача бригада членаша х1аьнза а из доахар кхоачашдаь пданал совг1а юлхаш ба. Доккхий къахьегам лоаттамаш доах из болх беча механизатораша Мусаев Мухьмаза, Рубаев Юре. кхычар.

Г. ЗАКИРОВ.

1ай а моша доакъар хилийтара

Юрта боахама х1ара боллочча дика хов доакъар хьайбашта мел лоарх1ам болаш ла. Цулуьа гидропоникаца 1аьсашта хьожаш йола моша доакъараш кийчлеш да х1анз дукхаг1а дола боахамаш.

Мошача доакъара баьжх1а дукхачча шерашке дене хьашийш д1аюр «Красноармейскийа» совхозе. Цу г1уллакха 15-ча апрелера 25-ча июлага кхаччалцй йолча хана д1аюн уж боахаме. Гуйра чакхъала болалалаьлца цу мошача доакъарна кхоаб хьайбаш. 1ай гидропоникаца хьалхеду 1аьсаштен хьахьий курсканатей декхаш дола моша доакъараш. Шерра шера мошача кюцерная. хьажк1ех. горохах геттара духха хьоар доакх совхозе. Цхьабакъда, мошача доакъара вертера культура йолча хьажк1аех моша доакъараш хийчдара торонаш октябрь бетта, цхьазь сентябре а хьалххара хулача шелало уж толхаарна чакхйоал. Цунца дуваьдена гуйранарча хана моша доакъар доацаш дус хьайбаш, къаьстта 1аьсий. Горох д1ае йолароца из чуйначуй т1ехьаг1а ахача 1а юкъедаххалца латташ хола дика моша доакъар хулаш хинае г1унальлар тхона. 9-ча сентябре кеда чуйцача гинц совхха горох д1айийра нов. Кагерманова бригадо. Теттара дика вар хьалт1иадийна з1ерташ. 1а долалуш гектара т1ара 195 центнер чуйцар из. Цунна хьахкхарчаш кхабар, витаминни хьоар дахкхар.

1964-ча шера юха а д1айелаьйно бригаде шоалаг1а горох з1аера опыт. Аьхки горох д1аера дикаг1йола хаваш оттае лаьрх1ар. Цу г1уллакха 1-ча июнера 15-ча сентябрга кхаччалца йолча хана х1ара 15 ди массаза дала х1ер юр из. Цу хана хьалхаг1а йиййнар лазар а хинна яйоа.

Х1ана 15-ча августагара сентябрга кхачалца йолча хана д1айийнай горох. Дика дег1айог1а из. Гуйра оаха аьнна 200 центнер гаетта хьуькъа чуйцар х1ара гектара т1ара. Кьахлорчашта ата а доакъар кийчду цунах. Цу тайпара из культура бахьан доккха кагий хьайбаш б1арччача мошача доакъарна кхаба в1ашт1ехьдаларал совг1а аьхкий х1ар йийначча горохах г1узахьа витаминай хьоар а доакккарда бахано.

Г. КУЮМДЖИЕВ,
«Красноармейский» совхоза вертера агроном.

Довза а довза нийса чакх а даха советски законаш

Ленинграде, Ташкенте, Куйбышеве, Киеве, Баку, Таллине, кхыча городашка дешарий конференцица керда советски законодательни акташ журнала оаг1ом т1а лоацаш хилча баьнахьа хеташ къамалаш хиннад.

Укх статья т1а лоацца обзор ду цхьадолча законийн указий.

* * *

Дагалох Советски 1аьлах эттача хьалхарча шерашка хинна укх тайпа х1ама. РСФСР Халкъа Комиссарий Совета секретарь В. Н. Ленингара дийхад секретариате балха верда сотрудника хьаьца аьйча. «Советски учреждениешка тарарча наха цхьаьн балхаш дара довзуч оттадара хьакъехьа ши декрет кердаг1а а доахаш СНК г1уллаккий управлени духьала хинний духна. Секретара ладаьд В. И. Ленинга: «Ший йоаладий-теш декрет кердаз на деза».

Цу сакхате шоа декар Ленина: «Декреташ тапнаш ца яр. Йиш яц алхха цу тайпара предлоцени янарах а суье луа лула».

Владимир Ильича хьыжеттел в1аьла дага а доххара советски закон торлан ца дем хиза цхьакнева а мукъьтурф ни биё аьина. Законность цIаккха а хоршаг1а ца доалийташ лелаьдара хьакъехьара Ленински указиеш х1ана бокъеица чакхйоалаш я. Цхьабакъда, законаш нийсса чакхдалара уж дика довза деза.

Д1адахача шера а укх шера а дукхха законодательни акташ т1алийцай вай нахна. Цар т1а мел дунца т1улахкаш цхьан статья т1а белгалдаха-м хала да. Цудухьа царех цхьадарашка хьожаргда вай.

Хьаьзаргда вай, масала, ахь чуIеш дола ц1енош д1айийсдар санна дола лоарх1амера деш. Цу г1улакха эшаш йола нарядок хилийтар духьа 1963-ча шера 9-ча мае «Наха чуIе ц1енош д1анийсдаран чуIе ц1енош эшаш болча наьха учет яраш нордадк оттаара хьакъехьа» яха соцам т1айийцаб РСФСР Министрий Совето. Цу соцамо граждански законодательства Лардий 56-ча статье оттаь моттигашкарча Советий ц1енош граждашта чуIе ц1енош дажара нардок лераг1а ца йоалийтаь чакхъйта декхарийла лай автономни республикай Министрий Советаш, моттигерча Советий исполкомаш, РСФСР министерстваши ведомстваша.

Наха чуIе ц1еноше д1анийсдеита общественни организацеша дакъа лоацаш моттигерча Совета исполнительни комитете де деза, х1аьта пачхьалкхех, кооперативни, обществени организаций ц1еношка — къахьегамхой депутатий Совета исполкомо ч1оаг1 а еш йолча, администрацеи профессиональни союза фабричн, заводской, местни комитетой цхьана аьча решенех. Т1адиллад чуIе ц1енош эшаш болча наьха бокъонца учет лелаела, наха хварткраш д1алурга бокъонца арг1аг1а делга, учете боаччча наха квартира дулга ца а хуийтаь.

РСФСР Совнархозашеи ВЦСПС-цеи дага а йоалаш, РСФСР коммунальни боахама министерствас чуIе ц1енош эшаш болча граждани учет лелара хьакъехьа примерни бокъонаш оттаяьй моттигашкарча Советий исполкомашта, предприятешта, организацешта, учреждешта. Цар т1а белгалдаьха да, къаьстта аьлча, наха чуIе ц1енош лалара спискаш оттаеча хаза эггара хьалха терхалле деза г1уллакхаш.

Дукха балхаш ду советски граждански законодательство товлара даьхъе. 40 шу совг1а ха я вай мехка граждански гражданско - профессиональни кодексаш т1айийна. Цудухьа ц1енхаштта кувцамаш де дезаш дар уж.

Укх т1еххьарча хана еррнгача союзни республикашка ч1оаг1даь т1айийцад керда гражданских граждански-профессиональни кодексаш. Къаьстта аьлча, Российски Федерацие Лакхехьарча Совето т1айийца РСФСР кодексаш ныъьдаьхкад 1964-ча шера 1-ча октябре дена. Дукхаг1о демократически толамаг1еш хургйолаш оттаьй цар т1а граждански г1улакхашта йолча судопроизводства порядок.

Союзни республикай кердача граждански кодексаш т1а дукхаг1а къаьсташ боламаг1а хьакьекхай граждани бокъонаш, шоай доалахьарча х1амах цар де йиш яраш. Дикка шерьаьй васкетах х1ама д1ахьожадара йола мукъале, ч1оаг1ьаьй жилищни, авторски, изобретательски бокъонаш, х1аьта иштта советски наьхи сийле хьалоаттаара бокъонаш а.

Уж кодексаш т1аацарна дийзара СССР цхьайолча законодательни актам д1аьлинарт доарх1аш Указаш т1айийцад 1964-ча шера СССР Лакхехьарча Совета Президиумо. Царех ба, къаьстта аьлча, городашкарча жилищни фондаш жилищни боахамех хьакъехьара 1937-ча шера 17-ча октябре бань СССР ЦИК-ен СНК-ен Соцам, кердача редакцех йола авторски бокъон Лардаш юкъейоалахара доша хьакъехьара 1928-ча шера 16-ча мае бань СССР ЦИК-ен СНК-ен Соцам, иштта кхы а.

Вай законодательство д1ахо а тоаяра дакъьара боах ч1оаг1ибар духьа СССР правительство соцамаш в1ашаг1еллай советски законодательства Еррингсоюзни 1илма-тохкама институт. СССР Министрий Совета чуйноаг1ача Юридически комиссе доал деш я из.

Къахьийга дахьиха доахача ахчах хьалдаь е к1йца ц1енош, дачаш, кхыдола г1ирсаш х1ама а ца луш гражданашкара хьадахара хьакъехьара дешаш судана дуьцача хана гучадахьнад цу граждашни доалахьа иштта хьарамча цакъаца ййца ахтомашкнаш а хилар. 1963-ча шера 26-ча сентябре арадаьнача РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указех халахьа судашта бокъо енна цхьаккха х1ама а ца луш паргала цу тайпара машинаш хьаха.

Къадьегамхоша цхьатарра мегабеш т1айийцар 1963-ча шера 9-ча августе бань РСФСР Министрий Совета соцам. Цу соцам т1а белгалбаьхаб маьлах нах чухушабеча граждани шоай доалахьарча ц1енеех а дачин помещенеех а баккха йиш йола мах.

Дачин сезонах маьлах нах чухушабеча дачин помещенешта Московски Ленинградски областишка а, х1аьта иштта РСФСР курортни вошашка а цхьан квадратни метрах лоарх1аш сезонах баккха йиш йола т1ехбола мах укх боараме ба: ц1енош т1ара — 3 сом 60 кепиг, мансардин ц1енош т1ара — 3 сом 24 кепиг, кхагаш техача айчен т1ара — 1 сом 44 кепиг, кхагаш тохаланза йолча айчен т1ара — 72 кепиг. Кхыча моттигашка эггара т1ехбола мах укх боарамах лакхаг1а хила йиш яц: ц1енош т1ара — 2 сом 40 кепиг, мансардин ц1енош т1ара — 2 сом 04 кепиг, кхагаш техача айчен т1ара — 96 кепиг, кхагаш тохаланза йолча айчен т1ара — 48 кепиг.

Керда, ахь а дукхаг1а пайдане дола г1уллакхаш чакхдаьхад вай нахьахакхено зуламашца лоаттабу къовсам ч1оаг1ибара дакъе. Цу г1уллакха совхха в1ашаг1ъеллай СССР Прокурораш Лакхехьарча Судаш чуйноаг1аш йола 1илма-тохкама институт. Къаьстта торхам т1абахийтаб товараш лоаттадеш д1ехьа ухийташи церна естественни т1ара ловзачух лакхаг1ара боарамех, е къайлаг1а продукци араяхара чехах пайда а ийбеш, социалистически доахалье лечкъоерашна лоаттабеча къовсама. Цунах тетта СССР Министрий Совето а, Молдавски, Эстонски, иштта кхыча союзни республикай Министрий Советаша а, х1аьта иштта совнархозаша предприятиеш а юха а хьежа эргадаьхад дукха продукташ холодильникашка лоаттаеча хана, духха-шурий промышленноста предприятешка а промышленноста дукхача кхыча предприятешка а продукцена обработка еча хана, х1аьта иштта торгово а естественни лелчуя боарамаш.

Зуламашца лоаттабеча къовсама дикка лакхбаьй общественни порядок лераяра органий лоарх1ами бехктохкама. 1963-ча шера 6-ча апреле арадаьнача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах милице органашта бокъо еннай предварительни следстви лелае.

Социалистически гуманизми д1ахо а дег1аахара ахи ц1аьхла а тешал ду лийна нах боахача моттигашкара тоабалара никъ лаьца нах условно мукъабаьйтара хьакъехьа 1964-ча шера 20-ча [illegible] арадаьнача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указо. Духхьашха суд аь а [illegible] техача заьйх цхьадола дакъа даьнна а бола, шоаех боллача бехк хьайвала къахьегарца бехкаш бе шоай безаш хилар хьахьекха а бола бехк бола беш нах суд операдаьхаех условно духхьа а бола [illegible] предприятеш хьалъеча балхаш т1а [illegible] оттадаь.

Тоабалара [illegible] т1а [illegible] суд [illegible] нах тешаш хилар хьахьенкам [illegible] из Указ. Исправительно-къахьегама колонеш - поселенеш ехкарца цхьан цо ч1оаг1а новкъостал дергда суд аь бола нах кхета а баь, сихаг1а хьаьнала къа а хьегаш бахаргбоача наькъа т1а баьра.

Венина лоарх1ам болаш да 1963-ча шера 23-ча октябре арадаьнна «Новкъостий судех йолча Положенена дополненеши хувцаммаши юкъедахара хьакъехьа» яха РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Цар дуцаш дола дешай бахалг1а диннача а бехкебарашта общественни воздействе т1улгкхаш чакхдахара дакъаге диллача а дикка шерьаьй новкъостий судий бокъонаш.

50 саган к1езигаг1а нах болаш йолча коллективашка а хье йиш йолаш лаьрх1ай новкъостий судаш; цхьан шерагара шин шерага кхоачеш д1аьхьоьй новкъостий судий полномоча ха, уж декхарийла я к1езигаг1а еча а шера цкъаза къахьегамхой коллективай хьаьрча собранешта шоай балха хьакъехьа отчет ла.

Силлакъ - воккхача Ленина указанеи керда т1а дахнан тоеш хьаьрг1а вай мехка законодательства. Дерригача халкъа уйлаш, [illegible] дагадоаллар чуйбайцаш да Советски пачхьалкхашкено т1айиду Указаши законаши, цар новкъостал ду коммунизм хьалъер духьа лоаттабеча къовсама.

Г. АНАШКИН,
юридически 1илмай кандидат.
(КПСС ЦК «Агитатор» яхача журнала 22-ча номер т1ара).

ТРАНСПОРТ ЛЕЛАРА КХЕРАМЗЛЕ ХИЛИЙТАРА

КПСС Программа тӀа белгалдаь да коммунизма материально-технически база хьалъеча ханара локкхий а бехктехкаме а декхараш кхоачашдера транспорт мел лоархІам болаш я. Транспорт дика вІаштІехьъяьккха хиларга хьежжа кхоачашдергда халкъа боахама мухьаш дІа-юха ккхьара пассажираш дІа-юха ккхулара деккараш. Цунца кхоачашхургда бахача наьха хьашташ а.

Семилетка йоалаеча дешшоза дукхагІа хиннай город Грозниера пачтахьалкхен сектора чуйоагІа транспорт, хІаьта индивидуальни сектора чуйоагІар — диаззза.

Цу деррганеша хьакьокх транспорта лелама кхерамзле бахьан довттабу къонсам тІехь-тІехьагІа чІоагІбе безаш хилар, хІаьта цу балха алкха транспорта болхлой вза да Іеш еррига общественность а икъеоза езаш хилар.

Из бахьан долаш город Грозниерча партийни, советски, профсоюзни организацешна чІоагІа теркам тІабахийта леладу тІехьарча хана транспорта лелама кхерамзлех лош. Цу леша хетальяр укх деношка КПСС Грозненски горкомон горисполкомон ль городерча транспорта болхлой актива собрани.

Город Грозниерча транспорта лелама кхерамзленахи из тоалра де деваьеха лаьца собрание доклад ъича парте горкома секретара воа. Давыдова белгалдаьккхар, семилетка заданеш ханал хьалха кхоачашдьяра яхье а лаьга боккха болх беш Нохч-ГІалгІай автоуправлене, «Чечингстройтранс» объединене, «Грознефть» а «Грознефтехимзаводы» а кхача объединеной транспорти организацей, Грозниерча машиницькъа узла, трамвайни управлене коллективаш хилар. Болх дика вІаштІехьбаьккхарна белгалйоалаш я хьалха латта коллективаш — пачогин хене коммунистически къахьегана коллектив, «Грознефта» объединене АТК, «Старогрознефта» НПУ АТК коллективаш, кхьараш.

Дукхха дукхагІа бола транспорт лелаш болхлой — шоферaш, машинисташ, трамвайни лелаераш — шоай болх дика а хоьш, дукхагІча шерашка аварий да еш болх а беш, пассажиранта культурне гІулакх а деш бола нах ба. Уж ба аварий да еш 500 эзар а кхьм дукхагІа а километр иикъ барах «Аварий йоацаш болх бархъ» яха 1-чен II-чен степена значокаш еина бола шоферaш Д. Степович, А. Хамидов, В. Тухин, Я. Абубакаров, С. Изиауров, Ю. Мосякин, тепловозий машинисташ В. Ткаченко, М. Дакаев, трамвай лелаераш к. Письменная, Б. Авашсин, кхы дукха бераш.

Цхьабаьда, транспорте, къаьстта автотранспорте авареш елга лаьгІдуш дац вай городе. Ерригача вай республике еча авареех 48 процент городага кхочаш я. Уж авареш хилара бахьанаш дукхагІча даьхье шоферий дисциплина ца хилар ха. корта бехо малар мелча волаш машин лекхар да, машинаш лело бокъо хиларга а ца хьожаш сиха лелар, правила ца а лоархІаш машин хьалха ахар. иги улица вІаши тІехйоалача моттиге лора ца валар. ЛоархІамегІа дарех бахьан лоархІ локладчина машинаш лелаю кадраш кийчъяра гІулакх эсала лелаш хилар нараш шкъе боагІІача бесса кхетама болх а беш цар балха говзал лакхлургйолаш болх беш ца хилар.

Доклад йистехьача цепосх къамаьлаш дир собрание дакъа доацаш хиннача ият саго.

Пачтахьалкхен автоинспекцие воккхагІча инспектора воа. Тульцева ший къамаьл хетадир дукхагІча даьхье лаьхъашкен улицашкен еча авареех школе даха ха йоацача а школе ухача а беранта доалача зулашашта. Оратора критика йир горисполкома коммунальни боахама отдела лаьхъашкен улицашкен, къаьстта школанта гарга ядаршка, йоагІаш йола порядок ца хилархх, цига хулаш йола зуламаш лкоагІа нах тІехбуьла беза моттигаш белгаьла да ах.

Лаьхьа лелара правилаш шиаьчикаша дІайовзийташ беш бола болх алхха ГАИ инспекторашта баьца Іеш, транспортникашна а хьехархена а бе беза, — аьлар воа. Тульцева. Цу дела хетадир ший къамаьл №13 йолча школа директора воа. Попельшко.

Боккха болх бу «Чечингстройтранс» объединене коллектива вавшеш кІезигагІа хургйолаш болх вІаштІехьбаккха гІерташ. Каст-каста цу хьалъехьара дешаш хуьц партконе, профсоюзни собране, пенгаметаш тІа, гойтара агитаци я пунна хетаь. Аварн йоацаш болх бара тІехьа йоаржальча яхье котьльнича гаража объединене гІолла дІа-юха тела байрахх лу. Кхы дукха мероприятеш а кхочашьъе объединене коллективе автомашиний лелама кхерамзле лоаира лаьхье. Цу балхах лаьца дийцар объединене эксплуатацие начальника воа. Арсеова.

Аварн йоацаш дукхкача шераншка шоаш болх бара опыт йийкар таксомоторни автобоахама шофера воа. Казанев, Нохч-ГІалгІай автоуправлене № 2 йолча АТК шофера воа. Борвелан.

Транспортиний актива собрание иитта къамаьлаш дир Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела заместитела воа. Турлова, республика общественни порядок лелара министра заместитела воа. Жулева, кхычар.

Собране дакъа доацаш хиннача цхьа эзар сааг совгІа болча наха массана раьза а волаш тІайийцар городерча транспорта беррига болхлошка, беррига бахача наьхага, дешархошка даь кхайкхар.

Актива собрани чакхйоалаш ахарш йоацаш дукхкача шерашка болх а беш производстве хьалха латташ болча шоферашта тепловозий машинистанта, трамвай лелаераша, летчикашта хьожаль КПСС горкомен горисполкомен Сийлен грамоташ дІаелар парте горкома хьалхарча секретара воа. Беляева.

С. КОТИЕВ.

ЮРТА ХУДОЖЕСТВЕННИ САМОДЕЯТЕЛЬНОСТАГА ЕРРИГРОССИЙСКИ ХЬАЖАР

ТАЛАНТИЙ ХЬАСТ — ХАЛКЪ

Грозне театрашка шоай театральни искусство хьахьокхаш хилар республика районий телашагІа йола драматически коллективаш.

Атта дацар театр лелача а из дукхкала бІаргадайнача а наха хьалхашка сцена тІа ловза, профессиональни артистаьшка гІалат доаьхаргдоацни роль лелае.

Бакъда, иштта бола эрттешш чІоагІа раьза хулаш, республикански хьажара жюре боккха нах беш пьесаш оттайир цхьайолча коллективаша. Къаьстта дика хьахьекхар «Хьуна Іаха кІалха» яха цхьан актах латта пьеса Сунженски района Ассински культура Цlен коллективо, «Рагаш» яха С. Михалкова комеди Наурски района «Советски Россия» яхача колхоза культура Цlен самодеятельни артистаьша.

Театральни кІира йистедаьлар Сунженски района культура Цlено «Запорожец ил Дунайон» яха Гулак-Артемовски опера оттаяра. Вокальни телашца чакхьъяьхар из. РСФСР халкъа артиста В. И. Оглоблина боккха лоаца баьккхар самодеятельни артистанта.

Опера оттаьрий шаьа алерт йистхача говзаяе, дика оттаьча декорацешка, хьаьта хьалоанорт йолча дешарсес ерригатаргар уйла тІахоадор.

Сунженски халкъа театр республикица совгІача драматически коллективашта бола хьожаж ба. Цунгара Іамаьда шоарга укх театральни искусство болх шмтта бе беза.

Дукха тайп-тайпара талантий бола да вай халкъ. Из хьахьекхар сунженцашна. Из ала деагІа наьсархоех а. Массехк шу да цига халкъа театр хьалйина. Х. Нурадилова цІерах дола театр кхтий меттала мара бах беш ца хилар бахьан дуьйл, цига гІалгІай театральни трупна хьье лага лаьрхІа дилладар из. Доккха декхар дар цунна хьалхашка эттар — гІалгІай сценически культура догІалаьоалла ханкхьара. Къама театр хьедар сана дола ца лоархІаме, чІоагІа эшаш дола гІулакх дахна чакхдерга, бекъонца хьаалоаьаргдаъьна хетадора. Иштта дІа а долдделар из юххьанца. Бакъда, наьсархоаш укх театральни кІирагІа гайтачех гІулакх цу тайпара хилара гаьча дар. Наьсарчен талантон ца хилар деш из. Уж болаш я. Из дар хьа я хьехар цига шоаш оттальча «ПхьагІа чарх» яхача пьесаца. Уишаьа ала деагІа цу театра болх вІашІехье а балица дІахьоргйола художественни кулгалле наж-ьаьна. Цудухьа мокулада чакхаІа цу балха специалист вола Наьсарен халкъа театра. Наьсх уж тайпа нах болаш ба республике. Из гІулакх де дизарийла я Нохч-ГІалгІай АССР культура министерства искусства отдел. Ерригроссийски театральни общества республикански отделенна къахьа ца Наьсарчен театра коллектива новкъостал де дола цига профессиональни театральни специалисташ а уллийтош, цар спектаклаш уттаеча дагъа лоацадолаш. Пашкха цун бола толургба, къаьа доацаш гІулакх хургба.

Театральни кІиро хьаьхьокхар вай республика халкъа талантах дукха йолаш хилар. ХІаьта искусство профессиональни болхлой декхар да уж талантош ишьта деѓІайоалалар, шоай опыт а пиентсна хоаар а царна шо ца дор.

Хьажар йистевоалаш латт. 10 декабре тІехьеечаш йистелаш бекІа республикански хьажар. Из ха лаадехьа 15 совгІа цхьан актех йола пьеса оттаи сел районашка. Цунца йистедерга художественни самодеятельноста хьажара III-гІа тур. Тура итогашка хьахьекхаргьа толамегІа бола юрта драматически коллективаш маьІар я.

Г. ШЕДРОДАРОВА,
театровед.

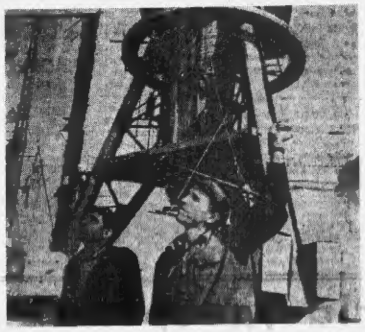

Нововоронежски АЭС-а дукха хьоацаш болх бе йоллениий мощность 210 эзар киловатт йола хьалхара блок. Иззал мощность йолча тепловой станцена ден-бус ши эзар тонна дукхагІа кІор безаргбар, хІаьта АЭС-а хьалхарча блока 800 грамм Уран-235 мара эшац.

365 эзар киловатт мощность йола АЭС-а шолгІакхара блок а хьалье йолаьй.

Сурта тІа: коммунистически къахьегама ударникаш монтажникаш Н. С. Агеев (аьрдехьа), И. И. Емельянов. ХІанз АЭС-а шолагІа блок хьалъеча болх беш ба уж.

А. Зенина сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦІЕ ВЫМПЕЛ

ТІа-тІа кІоаргагІа лоамашка чудолхаш латт хьуззаш долча тъака хьисапера трассаш наьхьаши. Цхьацадойолча моттигашка Іалаьвате говза хьалдаьча гІирсашка гІолла долх уж. ХІаьта цхьайолча моттигашка — лоамах чхаршта кІал гІоллен бІарг ма кхоачча кІоаргача шуьиаштта йисте гІоллен. Хова хьаьчча серпантинах тІехвоалачоа дикача уйлаица догабохаргба наьха болхлочун къахьегам. Цхьан ІуйрІйна вердача, хІаьта бидда баьнача тІеновкъа гІолла йнжа йоагІар автомашина. Цхьацадолча моттигашка юхасоц из, машина чура арабуьла нах, цхьацанавхьара буст инкъ. Цул тІехьагІа, шоай болх чаьхбаьккха а баьнна, гІийлача, юкхъерча догІарча вІаьмигача сагаца къаьдьа ду цар.

«КІант саг ва, вай наьхъа мастер Ваха», — аьлар инкъ хьоачч комисса председатела, — иикъ ва бальбац, бархь хилда хьона заданн ханал хьалха кхочашьъярах». Иштта хестора къамаьлаш деш хозарда каст-каста дорстрой управлене дІа-чуаьльначоа. Уж тайпа къамаьлаш наьхъа мастерехи прорабехи даь ца Іеш шоай кулгашца, хьинар ца кхедеш къаьхьйиттача мутІарегІарча наьхьа болхлоех деш а хезарга.

1957 шера республика наьхьаш дехнача управлене дІа а ййца наьхьа болхле велаш балха вахийтар Ваха. Хьалхарча денашке а деша, наьхьа болхлой еррига коллектив мекe а йоакхаш готтара сиха ІомаборВ не болх. ишйа тІадилла моллагІа а гІулакх тІехдика кхочашде хоор хуцна, даим тІехкхочашйора производственни заданеш. Цхьабакъда, дуйна ха аккханар шитта из бола лелаш. Цхьа, Гудермесера Курчалой бода инкъ буйлача болх беш ер эшча хама эттара хьалха цига ерд автогредер. Ше хиннача вІаши тара а воацаш, кхьаьчнакха хулавелча самна хилар хьона тха Ваха. Балхах ва лаапар, цамогаш хиича самна лелар Ваха, бІарган дар нуя, бахьдар аьлча, сийрда лепаш даим «шайтІа машинаехьа» лекхаш. Цхьаьа бода болхалца автогредера гонахьа хьуизар Ваха. Цул тІехьагІа эттара хьалха партийни собрание хиннача хана коммуниста дош делар ца: заданеш хара а ерсаь автогредерист хургва шийх аьлна. Цу йицлургйоацача собране мел хиннача механизаторашта, Вахас дешна хоеш массане а цхьаттара къоабалдаь хьая а лаьца, шоаьнта лекхаш тІайийцар доаппача хана чухь Вахийна нерда професси Іение — автогредериста да воссаш, бульдозериста да я. Къаьхьегаш деша а де воиаар деш а хилара новкъостал дир Вахийна — дукха ха лаалехьа Грозненски ДСУ дикагІа вола грейдерист механизатор хилар цунах. Автогредер иеттел, бульдозер а лома Іомайир Вахас. ХІаьта эттара хьалха аьх араяча хана нот а хьалха карара кара тоаш цІе вымпел лаьккхаре, деррига наьхьа балхаш чакхдаккхаьа йолча хана карара а юлийшшаш це из вымпел. Иштта дика болх а беш нах тІехвала могаш сар вацар цига. ТІехдика бора массаза ше мел бу болх. Вахас ха ца хьонсам чакхдоакхар ше дІадолаьь гІулакх. Хова ха даттача хана ма даьр тІехьагІа дІалелочаьцулурда, аьлар ше.

Цхьа наьхьа тІа балха воалачара партапе инйхар из. Из поаьа из наьхьа мастера дешар деша Армнре ваха вола хьа ъьала, шийта аьлча. Пхьадахар из шийта деша заха вола хьлча, цхьабакъда, шийна дукха езача гІейдерах къаьста везаш дагалехача гІайтІане вахар. Тахан а лиар ше гІайтІа ур! Шин шера ремонт йоацаш болх баьбор. Дуралвоно Вахас эттара хьалха шийта ахьчача автогрейдер тІа. Деррига а цу болата машинах доалдар цун ца.

Дукха ца хьекхар цо ший стена хьехар деш, юххера а. хало йитар ца машина. Дийнен тІехдитен чакхьъекхар цо училище. ХІанз из кулгалдеча участка коллектив управлене хьалха латтачарех я.

В. СУХОМЛИНОВ,
ДСУ механик.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ СЕССИ ХЬАЕЛЛАР

НЬЮ-ЙОРК. 2 декабрь. (ТАСС). ООН-а Генеральни Ассамблея XIX-гІа сесси хьайийлай селхан ньюйоркски ханах 15 сахьати 35 минути яьлча (московски ханах 23 сахьати 35 минути яьлча).

ООН-а Генеральни секретара У Тана процедурни соглашение хьакъаьдь хоам бьчуя тІехьагІа полномочешка хьожаргйола комитет хержар ассамблея.

Голосовани ца еш XIX-ча сесси председателалла хержав Кейсон Секки (Гана).

Кхерамзлен Совето оинача рекомендовах Генеральни Ассамблея ООН-а членалла дІайицар кхо пачхьалкхе: Малави, Замби, Мальта.

НЬЮ-ЙОРК. 2 декабрь. (ТАСС). Селхан ньюйоркски ханах 15 сахьати 35 минути яьнача хана совхьарча сесси председателах дош хиннача, ООН-ерча Венесуэла делегацена корте латтеча Карлос Соса-Родригеса хьайийлар ВІашагІкхийттача Къамий Организаце Генеральни Ассамблея XIX-гІа сесси. Цо делегацеш тІахьийкар дІа-хьа дувцар кхетадача хьалашка сесси дІадахьаран ВІашагІкхийттача Къамий Организаци йолаш хилийтар а дуьен халкъашта юкъера машари кхерамзлен хьаллоаттара гІулакха ший декхар кхочашде цунга йиш хилийтар а духьа дерригь шиеш тІадахийтарах.

ООН-а Генеральни секретара У Тана делегаташка хоам бир веседани йоаьхалеьтьа ша СССР, США, Франце, Англе массаьарча викалашца, афро-азиатски латиноамерикански группай председателашца, соаххарча Генеральни Ассамблея сесси председетелна Карлос Соса-Родригесица. XIX-ча сесси председателалла хаьржа оттаяьча кандидатана Кейсон-Секкица ший хиннача консультацеех хьахиниарий хьакъехьа. Дуккхьан аьлар цо, ассамблее чухьа доь ца далийтар духьа шьо уж консультацеш.

Доь лалар кхерам хиннабар, хоаш шиара, ООН-а бІуьаша Конгон Юкъерча Малхбоаленен ича опера цешка бокъо йоацаш ухийташ йола расходаш тоахача дакъа мала да туга массехк мохк ассамблеерча голоса бокъонах баьхка яхаш, США-с бахьан а доацаш дІадийттараш бахьях долаш.

Консультацеш ер бахьан долаш, аьлар У Тана, бахт вІаштІехьбаьнаб, хІанз араьхьа политически дискусеи латтача хана цхьаькха а дукхьал йоацаш къовсталаргдойча деташка мола ассамблея хьожарг йоацаш.

Хьалханна отталича пропелураш дукхала хилапшар долетацешн. Цул тІехьагІа полномочешка хьожаргйола комитет хержар ассамблея. Австрале, Комбоджа, ОАР-а, Советски Союза, Коста-Рикай, США, Гватемала, Исланде, Мадагаскара викалаш юкъе а болаш.

Массаьо а раьза хинна тІоврам а техаш XIX-ча сесси председателалла хержав массаза а ООН-ера Ганай викал Кейсон-Секки.

Кхерамзлен Совета рекомендацех ассамблея ООН-а членалла дІачуйиний Малави, Замби, Мальта. Цул тІехьагІа председатела хьахьийра заседани дІахьовлаш хилар. Тахан ерригача политикех йола дискусси йолалургья ассамблее.

ДРВ КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГІУЛАКХИЙ МИНИСТЕРСТВА ПРОТЕСТ

ХАНОЙ, 2 декабрь. (ТАСС). Вьетнама Демократически Республика кхыча мехкашцарча гІулакхий министерства вихало тахан кепа теха арахьъкхай демилитаризовании зона къилбаседенгахьарча даьхьа тІарча республика мах бахача пункташта американски самолеташа дІаьхха а дов чудара дукхьала хьадда протест еш йола заявлени. Заявлене тІа йоах, 1-ча декабре 12 американски самолето шийсса ах сахьата бомбаш а чуйийтир, дов а чудир Вьетнама Демократически Республика терриоре тІарча демилитаризовании зона къилбаседоагахьарча дьаьхьа тІа яхача Чали, Тьиг. Са, Кобай яхача ютанта.

ВІашагІкхийттача Штатий къулбехьенвьетнамски Іаьлалийн аргІанарча провокацена ахь тІа а дожадеш, ДРВ кхыча мехкашцарча гІулакхий министерства хьадда дІалох, демилитаризовании зона хьакъехьара положени ВІашагІкхийттача Штаташа йиэза кхоачашъелга, Къилбаседен Вьетнама дукхаьлара провокацеши сабоатажи совцаелга. Къулбехьен Вьетнамера агрессиши тІом хоадабелга, Вьетнамах лаьца хь Женевски соглашенеш кхоачашъелга.

СОЦАДЕ КОНГОРА ЦІЙИ ІОУХИЙТАШ ДУ ЗУЛАМАШ

КАИР. Конго интервенции хьоарца, американо-бельгийски империалисташа. Йоах Іарбий мехкий юристий ассоциаце заьнлене тІа, дІалаьха а хьахьекхар, шоай кортанкъалеи машари бахьан долаш къовсам лоаттабеча халкъашцара шоай гоамах. Юристий ассоциаце дерригь дупен халкъаш тІахьех империалистанаша духьала нийсхом къовсам лоаттабеча, латаш долча конгопезски халкъа тІехьаттара.

ДЕЛИ. «Индийски халкъо хьалхаа афроазиатски пежарий уйлаш, — йоах Ерригиндийски машара Совета заявлене тІа. — Тийнача балхах Патрис Лумумба вийначa хана ден гора кара а нйца Конго интервенци лелаю империалисташа мехкарча минеральни рушъаашта кхыча мехкий монополешта лоаттабу тІахьежам дІа ца баккхар духьа». Совето белгалдоашах, Конго доал деш доаха деноти гаьна даха гІерташ империалисташен цар гІоьча Чомбеси лелаечох хІама хург ца хилар.

Ерригиндийски машара Совето мехкара деррига прогрессивни низаш тІахьех латаш дола Конго халкъ хьаллоацаш 6-ча декабре ди чакхдаккха. «Култаш дІадаха Конгона тІера» яхаш логунг а долаш чакхдаргда из ди.

КОЛОМБО. Азеи Африкаи мехкашта мутІахьарча Цейлонски ассоциаце хьалха протест кхайкхай США-н Бельги Конге чуреча гІулакхашта вакъетІертара духьаьа. Ассоциаци тІехьа я гора хаза а нйца Конгона вакъетІертар хутлага, кхыча мехкий интервенция хоадаелгаш ший чура гІулакхаш шийта къоастолийта конгалезски халкъа торо хулга ниэ болашм хьадда дІадахаш хилаш.

Чехословацки Социалистически Республика столица — Прага.

ЧТК—ТАСС сурт.

ПОВСТАНЦАШ ЛАТАШ БА

ПАРИЖ, 2 декабрь. (ТАСС). Конголезски повстанций отрядаша чІоагІа бе хоалладу шоашкара Стенливиля аьрда оагІорахьара дакъа, яхаш хоам бу Леопольдвилера Франс Пресса агентства корреспондентo.

Повстанцаша чІоагІа тІом лоатта бу кІайча наемникашцел катангски жандармашцел города гонахьа а аэропорта районе а. ХІанз массехк ди да Чомбе бІуьашта гера, тІема кхоачаи, тІема гІирс тІакхухьаш хиинача американски тІема-транспортни самолеташта аэропорт дІакьайла.

ГІулакхаш Стэнливиль бахьан долаш лоаттабеча тІема юкъе керда низаш доаладара наькъана шоаьнта найдана долча оагІорахьа хувца гІерташ леопольдвилльески «стратегашъ» мах леладьар кхоачаш ца хулаш дисар. Доазол дехьарча политически тІемен зембоахаршта хачох, «город иха а повстанцашна дІадана мегаш я».

ЧОМБЕ ПАРИЖЕ

ПАРИЖ, 2 декабрь. (ТАСС). Сахан Франце президента де Голла тІайийцар Чомбе. Президентаца цхьан сахьата къамаьл хиннача тІехьагІа Чомбее журналисташка аьлар. Конгора деррига гІулакхаш дувцаш а «барт-дІьоагІон хьакъехьа дувцаш» а хиннача «къамаьла геттара чІоагІа раьза хиллав» ше.

Чомбее Париже йихьа визит йоацихаш, моттигерча вомбоахарaшa йоах, укказа цунна лаьца официальни приемо хьахьекх, Чомбе режима лекка политически моральни гІоновкъьостал деш хилар. Укказа дуцшео йоацаш йола факт хиларах тарра. Французски леопольдвилльски правительствашт «гарга яхара» хьакъехьа.

Французски правительства леркІараш, хоу «Юманитте», «йоккхий власташ а» цу мехка а хьакъехьа, йуна хьаьт за Конгора гІулакхаш деррагаш хьайийачен Чомбе — къаьстташ». «Монд» яхача газето яздечох, французски президента «мехка доал хьара» «еттара деккагІа оттаьа саг» лоархІ Чомбех.

МАЙРА ПАРТИЗАНСКИ РЕЙД

НЬЮ-ЙОРК. 2 декабрь. (ТАСС). Тахан ІуйрІйна майра лалет йир къулбехьенвьетнамски партизанаша Сайгонера 100 миль къилбаседамалхбоалегахьа уллача Тьен Гио яхача города. Городе чухийлхача партизанаша тІема кхоачаш чубола складаши моттигерча Іаьлалий резиденцеш хІалаийно. Ассошийтед Пресса агентства корреспондента Сайгонера беча хоамах, цига дов деча хана айра гарнизона начальника цун хиннача 13 саги. 30 къулбехьенвьетнамски салтечов човнаш йир. Партизанаша духха гера каралехах, цу даьхье 33 пулемети ши радиостанц а йолиш.

Радио чу гІолла новкъостала дехха еара, цу даьхье самолеташ а тІехьа кхаьчад. Сиха ль втаха яр партизаний ю.

АЬЦИМА МИЛЛИАРДАШ

АЛМА-АТА. Іалаьмте йоккхача нифорта — алхайтта миллиард тонига — дІахкальчай тахха. Казахстана территоре тІара гучальхача аьцика рудай запасаш. Республика лаьттай чекашка йоалла Іаьржача металлурге бедал цхьана хьакийача Малхбузен Европа деррига мехкашка йоаллаьчул дукхагІа я.

Спорт

ВОЛЕЙБОЛ

Грозне юханІакхаьчай «Спартака» «А» класса мастераш болча волейбольни команда. Узбекистане Советски Іаьдал оттадаь 40 шу дузача баха хиннаб уж. Ташкента «Спартакаца» (счет 3:1). Тбилисерча «Буревестникаца» (счет 3:1 а йолаш) котъьлар вай волейбольни команда. ХІаьта Ереванерча «Динамоца», Ташкентерча «Динамоца» лайзача Нохч-ГІалгІайчен волейбольни команда ийшар счет 2:3 хьалхарчунца, хІаьта шолагІчунца 0:3. ВІашагІкхетараш чакхдайлар вай командана кхоалагІа моттиг а йицлургйоалка вымпел а хуш.

БОКС

«Трудовые резервы» яхача общества спорта Дворице республика чемпиона цІи лаккхара къовсам лоаттабеш бар боксераш. ЧІоагІа сахьердамe хилар республика хьалха латтача боксерий вІашагІкхетар. Нечаевен Борисовен хиннача вІашагІкхетаре дика лайзав Борисов. Низ балаш чІоагІа тох цо бий. Хьалхара раунд чакхйоал цхьаника а вот ца воалаш. Шаьо хиннача къовсаме ловзар нийса дарах дика толам боалаш котъъьлав Нечаев.

Дика лайзар цу яхье дакъа лаьца А. Льянов, Х. Мураев, К. Селимгериев. Шоай доал йолча категорех республика чемпиона цІераш аьхар цар. 1964-ча шера чемпиона цІераш а лаьха, спортивни общества союза грамоташ елар цаоиа.

О. НИКОЛАЕВ.

Балха говзал лакхъеш

Эдильханова Малика заведуши йолча Шаьлерча книжкай тико хІара из 20—30 книжках литта 50 библиотечка яьннйтай «Гудермесский» «Шалинский» совхозий хьайбай боахама болхлоштен кхаика къадьегарайтен. Хьайбаш лелаярах, культураш кхеврах, юртбоахама техникат дикагІа лайца эшарех дола литература да из. Цо новкъостал ду балха говзал лакхъяра.

Цул совгІа, юрта бахача наха моашка ду хьаттадеча професси литературах доза заказаш хайкахьа кхоачашу тика боахлошка. Къахьегамхошта книжкаш дикагІа дІадоваййта а хІаккхачийта а лекхІаш каст-каста ю цар кинижкаш дохка базараш.

Тика чу массаза а да керда политически, художественни, технически литература.

К. ВИНИИК.

ЛадувгІа, хьажа

РАДИО: 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.15—«Ленинан никъ» яхача газета оагІонаш тІара. 8.25 — Музыка. 8.30 — «Сердало» газета оагІонаш тІара. 8.40 — Музыка. 8.45 — «Къона тІехье» яха передача (нохчий меттала). 16.05 — «Советски Конституце Ди» яха передача (эрсий меттала). 16.20— Музыка. 16.25 — «Советски Конституце Ди» яха передача (нохчий меттала). 16.40 — «Нохч-ГІалгІай литература инйсача новкъа» яха [illegible] передача. Писатела Зиянков Баьхьудина выступлени (гІалгІай меттала). 17.00 — Москвера трансляци. 18.20 — «ПІартеша. Даьлахи. Ленинна» дола кхеси.

УКВ: 9.00 — «Шира я хьо, са хьамсара Даьхе» яхача клаьй концерт. 9.30 — «Волжанка» яха музыкальни передача. 10.00 — «Йиш, са, комсий гайдолт» яха концерт. 11.30 — «Островский Николайн музыкем» яха музыкально-литературни передача. 11.20 — «Марша я хьо, кхоане!» яха концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.30 — Передача программа. 18.25 — Кортамукъален конституци (нохчий меттала). 18.45 — Киножурнал. 18.55 — Иваз лахьаш дола зайон (гІалгІай меттала). 19.15 — Советски Конституце Ди. 19.30 — Пачхьалкхе — из вай де. Кинокомпозици. 20.10 — Берашта дола мультфильм. 20.20 — Девача вена концерт. 21.25 — «Сийрда никъ» яха художественни фильм.

Город Грозне, Загрянский поселкера, Достоевски улицагІа, 39-ча цІагІа вахача гражданина Якуб Владимир Борисовича суде делкад Ставропольски края, город Нефтекумск, Советская улицагІа № 29 йолча цІагІа яха Якуб Любовь Николаевна ше йитарах дола дов.

Дов дувцаргда город Грозне, Старопромысловски района халкъе суде.

ХАМ

«Чечингаз» тресто город Грозниерча гражданешка дІахайт [illegible]

ЦХЬАЙКХА ДИЧА А МЕГАРГДОАЦИЛГА

[illegible]

«ЧЕЧИНГАЗ» ТРЕСТ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозне, Цlена фронтовой улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-33; [illegible]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-33; зам. редактора — 2-67-01; ответственного секретаря — 2-46-40; отделов партийной жизни, пропаганды, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-06-39.

«Грозненский рабочий» изд-тельства типография. Революции проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ02336. Заказ № [illegible]